

Б 07 5564

Сяргей БАНДАРЭНКА

ІДУЦЬ БЕЛАРУСЫ

«А хто там ідзе, а хто там ідзе
У агромністай такой грамадзе?
— Беларусы».

(Я. КУПАЛА).

Ці будзеш тытаца: «А хто
там ідзе,
А хто там ідзе, светларусы?»
Сягоння па песні, што льецца
з грудзей,
Спазнаеш: ідуць беларусы.

А што ж яны свету нясуць
напаказ,
Сумленныя гэтыя людзі?
Мо' крыўду ці боль, што
калісьці не раз
Пяклі іх упалыя грудзі?

О, не! Не спрадвечную
крыўду сваю,
Не смутак, не цяжкае гора, —
Нясуць яны шчасце, што імі
ў бягу
Здабыта пад заллы «Аўроры».

Ідуць беларусы — арліная
раць —
Пад гоман жытой і заводаў,
Нікому хады іх цяпер не
стрымаць,
У братнім саюзе народаў!

А нумары:

А. Сабіраў

ЦАЛІНА ГАВОРЫЦЬ: «РАХ-
МАТ!» 2 ст.

Р. Кісялёў

ШЛЯХ РОСКВІТУ 3 ст.

РАСКАЖЫЦЕ АУСТРАЛИ-
ЦАМ! 5 ст.

(П'есма жыхароў горада Горкі)

В. Прохараў

«КРЫВІЦКІ ІСК» І РЭЧАІС-
НАСЦЬ 6 ст.

Ю. Жукаў

ПАЛЫМЯНЫ ЗМАГАР ЗА
МІР 7 ст.

І. Вітасвет

ТРАГЕДЫЯ У АТЛАНТЫЧ-
НЫМ АКІЯНЕ 8 ст.

ХРОНІКА

высокім маркам цэменту, вы-
рабленым на Крычаўскім і Вау-
кавыскім заводах. Усяго не пе-
ралічыш.

Днямі старшыня Савета Мі-
ністаў Беларускай ССР Т. Кіся-
лёў у сваёй прамове на пася-
джэнні III сесіі Вярхоўнага Са-
вета СССР заявіў, што Бела-
русь ужо ў наступным годзе
значна перавыканае заданні,
намечаныя кантрольнымі лічба-
мі сямігадкаў па вытворчасці
сталі, пракату, калійных угна-
енняў, электраэнергіі, трак-
тараў, аўтамабіляў, сельска-
гаспадарчых машын, метала-
рэжучых станкоў, падшыпні-
каў, кабельных вырабаў, цэмен-
ту, скуранага абутку і іншай
прадукцыі. Вось які цяпер
асартымент беларускіх тавараў
і вырабаў! Не лыка, не дэгаць
[Заканчэнне на 2-й стар.]

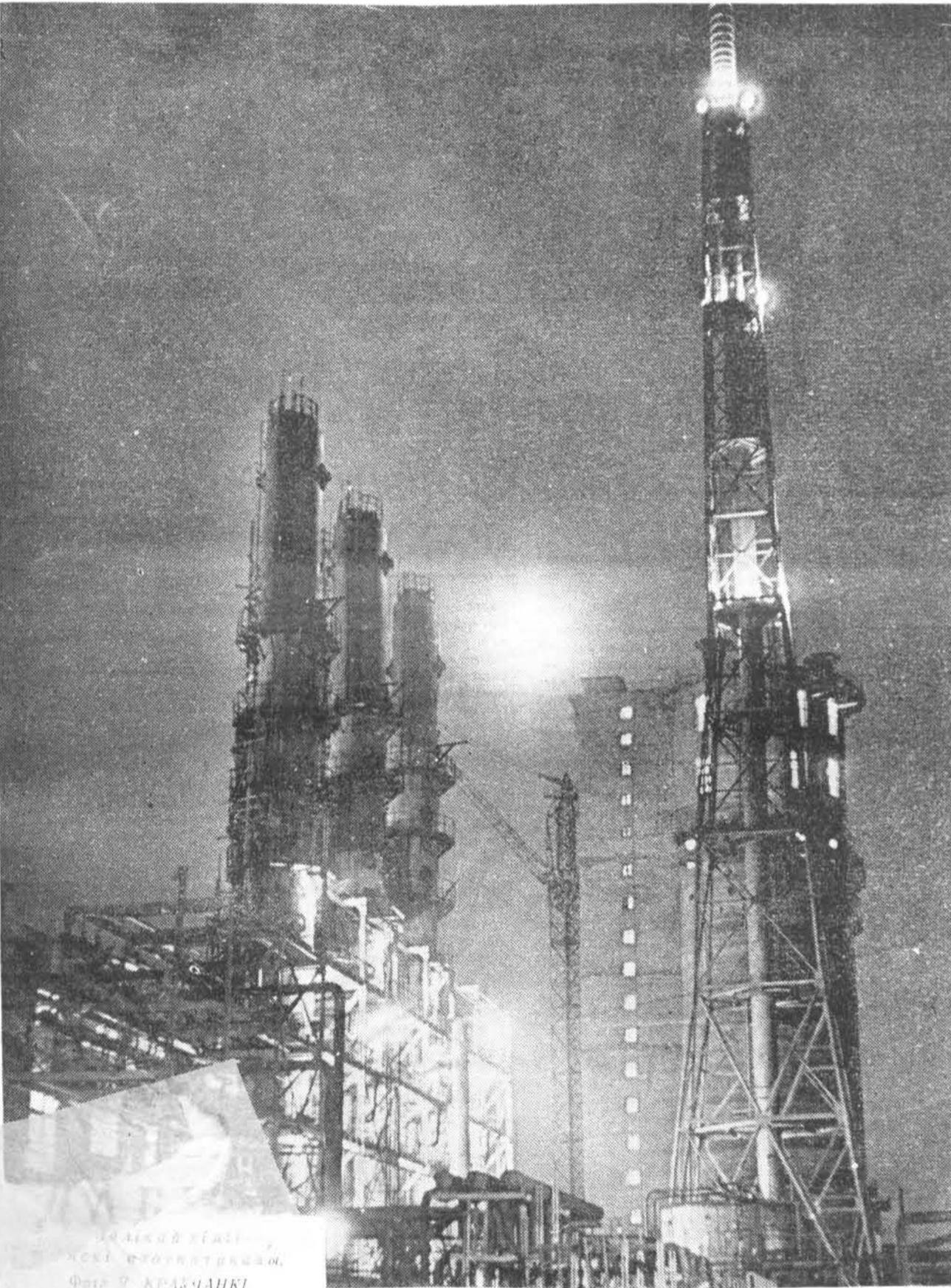
Т О Л О С Р А Д З І М Ы

№ 1—2
(786—787)

Студзень
1964 г.

Цана 2 кап.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАЯ СЕКЦЫІ САВЕЦКАГА КАМІТЭТА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАРЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

Маскі ў фабрыцы.
Фота Я. КРАЎЧАНКІ.

АДНА З ПЯТНАЦЦАЦІ...

Першага студзеня 1964 го-
да — светлае і радаснае свя-
та ў нашай Беларусі. У гэты
дзень усе 14 савецкіх сацыя-
лістычных рэспублік віншавалі
сваю сястру са слаўным юбіле-
ем. 45 гадоў таму назад адзін
са старажытных славянскіх на-
родаў, мужны і таленавіты
народ Георгія Скарыны і Ка-
стуса Каліноўскага, Янкі Купа-
лы і Якуба Коласа ўпершыню ў
сваёй гісторыі набыў дзяр-
жаўнасць.

Чатыры з палавінай дзесяці-
годдзі... Многа гэта ці мала?
Але ўсе лепш пазнаецца ў па-
раўнанні. Паспрабуйце знайсці

капіталістычную краіну, якая б
за такі ж час прайшла шлях
ад лапцей, курных хат, ад драў-
лянай сахі да такіх вяршынь
вытворчасці, навукі і культу-
ры, да якіх паднялася сёння
сацыялістычная рэспубліка Бе-
ларусь. Знайдзіце ў свеце кра-
іну, якая за апошняе дзесяці-
годдзе ўтрыла б валаву пра-
дукцыю прамысловасці і да-
вала 12,4 працэнта штогадова-
га прыросту прамысловай вы-
творчасці, як гэта робіць Бе-
ларусь.

Вось такія факты!
За гады Савецкай улады Бе-
ларусь не толькі стала краінай

суцэльнай пісьменнасці, але па
ліку навучэнцаў у школах і
вышэйшых навучальных устано-
вах на тысячу жыхароў ідзе
наперадзе раду капіталістыч-
ных краін.

У выніку выканання свайго
сямігадовага плана Беларусь
па вытворчасці на душу насель-
ніцтва металарэжучых станкоў,
трактараў, шарсцяных тканін і
шэрагу іншых прамысловых вы-
рабаў пераўзыйдзе буйнейшую
капіталістычную краіну све-
ту — Злучаныя Штаты Амеры-
кі.

У Беларусі ўзводзіцца буй-
нейшы ў Еўропе Салігорскі

комплекс камбінатаў па вырабу
калійных угнаенняў. Для Полац-
ка ўзняў свае карпусы самы вя-
лікі ў Еўропе нафтаперапра-
цоўчы камбінат. У Гродна па-
чаў выдаваць прадукцыю адзін
з буйнейшых у Савецкім Саю-
зе азотнатукавы завод. Радзі-
май шматтонных волатаў-сама-
звалаў, якія адзначаны зала-
тым медалем на сусветнай вы-
стаўцы ў Бруселі, з'яўляецца
некалі захалуснае беларускае
мястэчка Жодзіна.

У дзесятках замежных краін
дадзена выдатная адзнака трак-
тару «Беларусь», мінскім 7-тон-
ным самавалам і гадзіннікам,

АДНА З ПЯТНАЦЦАЦІ...

(Пачатак на 1-й стар.)

калёсны пастаўляе сацыялістычная Беларусь, а сталь, электраэнергію, машыны, хімічныя вырабы!

Сёння прыгажосць старажытнай беларускай зямлі з'яе новымі фарбамі. Беларусь мае многае, чым можа па праву ганарыцца. Гэта прадукцыя мінскага завода паточных ліній і агрэгатных станкоў і Светлагорскага камбіната віскознага корду, дзе рыхтуецца «абутак» для аўтамашын і трактараў; гэта матары і электронна-вылічальныя машыны; гэта атамны рэактар і пасажырскія катэры на падводных крылах; гэта прадукцыя Полацкага завода шкловакна і мінскія матацыклы...

У Беларусі вырабляецца амаль усё, што неабходна для быту чалавека. Напрыклад, вы рашылі абсталяваць сваю кватэру. Патрэбна мэбля? Калі

ласка, выбірайце па свайму густу. Да вашых паслуг вырабы дванаццаці мэблевых фабрык. Не менш дзесятка марак тэлевізараў, радыёпрыёмнікаў, праігравальнікаў выпускаюць мінскія заводы. Яшчэ больш шырокі выроб дываноў вытворчасці Віцебскага і Брэсцкага камбінатаў. Вы зможаце купіць выдатны халадзільнік «Мінск», швейную машыну «Орша», разнастайныя электра- і радыёпрыборы з Віцебска і Барысава. Карацей кажучы, з маркай «Беларусь» вы знойдзеце тысячы разнастайных вырабаў.

Прадукцыя Мінскага і Гродзенскага тонкасуконых фабрык, Мінскага камвольнага і Баранавіцкага баваўнянага камбінатаў, Аршанскага льнокамбіната з ліхвой задавальняе патрэбы рэспублікі. Толькі з уводам Баранавіцкага гіданта лёгкай прамысловасці выпуск баваўняных тканін у Беларусі ўзрастае ў 17 разоў.

А ці можа беларус не пахваліцца сваёй прыгажунняй-сталіцай? У параўнанні з даваенным часам колькасць жыхароў Мінска павялічылася больш чым у тры разы. Выраслі не толькі новыя вуліцы і плошчы, але і цэлыя раёны. Новыя раёны з'явіліся ў Гомелі, Віцебску, Магілёве і іншых гарадах.

На картах рэспублікі з'явіліся новыя гарады: Салігорск, Новаполацк, Светлагорск, Белаазёрск. Поўняцца новабудуемыя заходнія раёны нашай рэспублікі, якія на 20 гадоў пазней уступілі на шлях сацыялістычнага развіцця. Новыя прадпрыемствы будуцца ў Брэсце і Пінску, Гродна і Лідзе, Баранавічах і Маладзечна.

Адвечны край балот — Беларуская Палессе — зазьяў агнямі Васілевіцкай і Бярозаўскай электрастанцый. А яшчэ плануецца Мазырская ЦЭЦ, Лукомльская ДРЭС. У рэспубліцы створана адзіная Беларуская энергасістэма.

І, безумоўна, нельга не назваць новабудуемыя вялікай хіміі: Гродзенскі азотна-тукавы завод, Салігорскія калійныя камбінаты, Гомельскі завод дэянога суперфасфату, Бабруйскі камбінат гумава-тэхнічных вырабаў, Новаполацкі нафтаперапрацоўчы і многія іншыя. Беларусь пачынае вырабляць усе асноўныя віды мінеральных угнаенняў: калійныя, фасфатныя, азотныя, неабходныя для

сельскай гаспадаркі рэспублікі. Некалі Беларускае вёска была класічным узорам беднасці і забітасці. Сёння і яе аблічча змянілася непазнавальна. У самыя бліжэйшыя гады з пабудовай буйнага Слонімскага і некалькіх меншых рэтрансляцыйных цэнтраў тэлеперадачы можна будзе глядзець у любым кутку Беларусі.

Сельская гаспадарка Беларусі ў апошнія гады спецыялізуецца па развіццю інтэнсіўнай малочнай і мясной жывёлагадоўлі, па вытворчасці бульбы, ільну-даўгунцы і цукровых буракоў. За пяць гадоў гэтай сямігадовай палогоўе грамадскай жывёлы павялічылася больш як у паўтара раза. Нягледзячы на неспрыяльнае надвор'е, у мінулым годзе дзяржаве прададзена больш 22 мільёнаў пудоў збожжа, што на 6 мільёнаў перавышае мінулагадні продаж і на 3 мільёны планава.

Расшырэнне пасаваў цукровых буракоў і будаўніцтва новых цукровых заводаў ператварылі БССР у раён цукраварэння. За гады сямігадові вытворчасць цукру ўзрастае ў 6 разоў.

Квітнець нашай рэспубліцы дапамагае дружба і ўзаемадапамога ўсіх савецкіх народаў. Дасягненні Беларускай эканомікі — гэта лепшая ілюстрацыя правільнасці ленинскай нацыянальнай і эканамічнай палітыкі.

І. ХАЎРАТОВІЧ,
старшы навуковы супрацоўнік
Інстытута гісторыі партыі
пры ЦК КПБ.

ЦАЛІНА ГАВОРЫЦЬ: «РАХМАТ»

Год 1963-ці быў для нас асабліва знамянальным тым, што ў гэтым годзе працаўнікі цаліны ўпершыню сустралі будаўнічыя атрады беларускіх студэнтаў. Пасланцы вышэйшых навучальных устаноў брацкай рэспублікі ў час летніх канікул рашылі дапамагчы цалінікам пабудоваць новыя фермы і школы, клубы і жылыя дамы.

Чакалі мы гасцей, прызначца, з некаторым хваляваннем.

І вось беларускія студэнты — у казахстанскіх стэпах. Прымалі гасцей буйнейшая гаспадаркі Уральскай вобласці. Будучыя інжынеры, урачы, педагогі на два месяцы «перакваліфікаваліся» ў будаўнікоў.

Ім, вядома, вельмі не хапала спецыяльных ведаў, вопыту. Але затое жадання працаваць, маладога запалу, старання і, што называецца, «жывінікі» было больш чым дастаткова. Усё гэта і дапамагло хлопцам і дзяўчатам з Беларусі вытрымаць нялёгкае працоўнае экзамен у час гарачага цалінага сезона.

Атрадам кіраваў Георгій Цалуйка. «Наш Жора», — называлі маладога, але ініцыятыўнага, дзелавога студэнта «начальніка» жыхары саўгаса. Яны паспраўдному пасябравалі з беларускімі рэбятамі, якія і ў рабоце аказаліся гарачымі, і ў вольны час — вясёлымі і знаходлівымі. Госці пабывалі з канцэртамі ў аддаленых чабанскіх пунктах.

А калі развіталіся з цалінай маладыя віцябляне, застаўся ў стэпе пасёлак, узведзены іх рукамі. Імя яму выбралі на агульным саўгасным сходзе. І вырашылі называцца новаму чабанскаму гарадку «Віцебскім», а галоўнай і пакуль што адзінай вуліцы яго — «Беларускай». Людзі выбралі такія назвы, каб назаўсёды захаваць у памяці добрыя справы маладых пасланцоў брацкай рэспублікі на зямлі Казахстана.

Помняць і помніць будучыя сваіх беларускіх сяброў — мінскіх політэхнікаў — жы-

хары цалінага саўгаса «Пяцімарскі». Студэнты пабудавалі тут пасёлак для ўзбуйненай механізаванай чабанскай брыгады. І які пасёлак! З электрастанцыяй, магазінам, клубам, аптэкай, лазняй.

Дзесяткі сельскагаспадарчых памяшканняў, клубы, школы, дзіцячых садоў, спартыўных пляцовак і нават плавальны басейн пакінулі беларускія студэнты на цаліне. Ды не толькі на самой зямлі цалінай, але і ў сэрцах нашых людзей пакінулі яны глыбокія, добрыя сляды. Мы ад усёй душы гаворым маладым нашым памочнікам — дарагім беларускім сябрам шчырае цалінае «рахмат».

Гэта значыць — дзякуй. Гэта значыць — прыяздзіць у новым годзе.

Алі САБІРАЎ,
сакратар Уральскага сельскага абнаме камсамолу Казахстана.

Б Ю Д Э Т

Напярэдадні новага, 1964 года, у чарговай сесіі Вярхоўнага Савета БССР, рэспублікі з'ехаліся ў сталіцу выбраннікі народнага меркаваць план развіцця народнай гаспадаркі Беларусі на 1964—65 гады.

Гэта сесія прайшла ў знамянальныя дні пасля спежанскага Пленума ЦК КПСС, у дні, калі Беларусь з гонарам рапартавала Радзіме аб новых дасягненнях у развіцці сваёй прамысловасці і сельскай гаспадаркі.

План 1963 года нашай рэспублікай выканан датэрмінова. За пяць год у рэспубліцы ўведзены ў строй каля 200 буйных прадпрыемстваў і цэхаў.

У новым плане развіцця народнай гаспадаркі прадугледжваецца значнае павелічэнне выпуску прамысловай прадукцыі, асабліва хімічнай, нафтаперапрацоўчай, радыёэлектроннай, прыборабудаўнічай і электратэхнічнай. Найбольшая ўвага ўдзяляецца павелічэнню вытворчасці мінеральных угнаенняў, якіх у Беларусі ў 1965 годзе будзе выпускацца каля 2,2 мільёнаў тон. На базе Салігорскага калійнага басейна ўзнікне буйнейшы ў Еўропе цэнтр калійнай прамысловасці.

Значнае развіццё набудзе вытворчасць хімічных валокнаў. У 1965 годзе прадугледжваецца выпусціць іх амаль

Хроніка

На Аршанскім заводзе жалезабетонных вырабаў закончана будаўніцтва цэха па вытворчасці апор для ліній электраперадач. Яго магутнасць — 25 тысяч кубаметраў вырабаў за год. Зманціраваны тры тэхналагічныя лініі, кожная з якіх разлічана на выпуск апор пэўнай даўжыні. Усе вытворчыя працэсы механізуюцца і аўтаматызуюцца. Выдадзена першая прадукцыя.

За апошнія гады гомельскі шклозавод імя Ламаноса выпусціў для хімічнай прамысловасці краіны 2 500 кіламетраў тэрмаўстойлівых шкляных труб. У эксплуатацыі яны ў 15 разоў больш трывалыя, чым металічныя, і далі звыш 25 мільёнаў рублёў эканоміі.

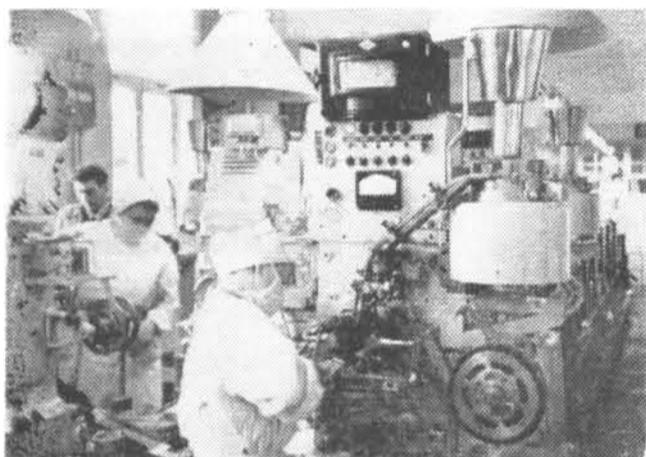
Яшчэ нядаўна на кіслотнай станцыі завода штучнага валакна ў Светлагорскай гаспадаркі былі будаўнікі, а цяпер іх месца занялі мантажнікі. Пачалася ўстаноўка тэхналагічнага абсталявання.

Кіслотная станцыя — важнейшы аб'ект прадпрыемства або, як гавораць хімікі, гэта сэрца завода. Цяпер мантажнікі вядуць устаноўку двух крышталізатараў. Гэта — вялікія агрэгаты, кожны з іх складаецца з некалькіх соцен адзінак абсталявання.

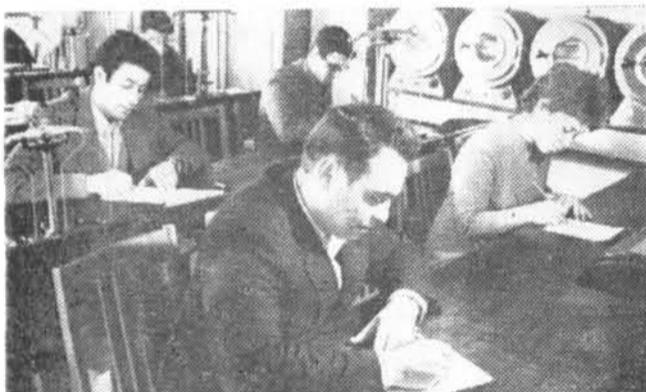
Сотні тысяч тон угнаенняў у год будзе даваць суперфасфатны цэх Кедаўнянскага хімічнага камбіната. Камбінат — буйнейшае прадпрыемства вялікай хіміі Літвы. Роўна год назад ён даў першую прадукцыю — серную кіслату. Яе атрымалі прадпрыемствы Савецкага Саюза, а таксама Венгрыі і Чэхаславакіі. У 1964 годзе на камбінаце ўступіць у строй цэх амафоса.

На Верхне-Тагільскай ДРЭС завершана будаўніцтва новага энергетычнага блока. Адбыўся яго пробны пуск. Кацёл, турбіна і іншыя механізмы і агрэгаты дзейнічалі бездакорна. Пасля двух-трохдзённай рэвізіі энергетычны блок уступіць у эксплуатацыю.

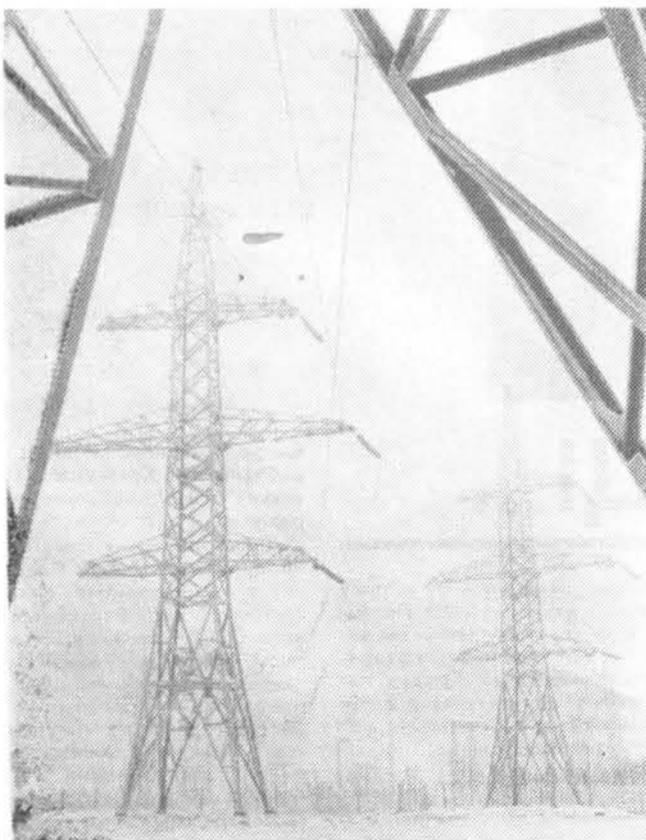
Усё больш прыкметнымі становяцца камуністычныя праекты ў вёсцы. Напрыклад, праўленне калгаса імя Суворова Віцебскага раёна штогод павялічвае свой культурны фонд. Толькі на электрыфікацыю за апошнія тры месяцы 1963 года выдаткавана 30 тысяч рублёў.

Мінск. У адным з цэхаў завода медыцынскіх прэпаратаў.
Фота К. Якубовіча.

У Беларускай тэхналагічнай інстытуце імя С. М. Кірава ідзе зімовая сесія. На здымку: студэнты 5 курса механіка-тэхналагічнага факультэта на экзамене.
Фота І. Змітровіча.

На дапамогу вялікай хіміі.
Фотаэцюд В. Лупейкі.

ДРУГІ ЛЁС

Ганна Францаўна Дзедуль не памятае свайго бацькі. Расказваюць, што гэта быў першы хлопец на вёсцы. Яго рукі ніколі не ведалі спакою. Але яны так і не прынеслі яму шчасця. Увесь свой век гаравалі, гнуў спіну на ішчых, а сам памёр у галечы. Засталося ў жонкі на руках трое дзяцей—адзін меншы за другога. Лёс нібы смяўся з удавы. Не паспела яна перажыць адно гора, як прышло другое—пажар знішчыў дом. А потым мясцовы багачей адабраў у яе апошні кавалачак зямлі.

Выход быў адзін — прадаць карову і купіць хлеб. У ім і пасялілася сям'я ўдавы. Дзеці раслі ў галечы.

Ганна была самай старэйшай у сям'і. На яе худзенькія плечы ляглі ўсе клопаты

аб малодшых. Вучыцца давалася нямнога, урыўкамі, зімой. Пасля трэцяга класа яе ўжо наогул не бачылі ў школе. У дзесяць гадоў для яе пачалася другая школа, школа жыцця. Яе рукі рана агрубелі ад работы. Але наранейшаму з кожнага кутка «хаты» Дзедульня вынірала галеча.

Так, вядома, і прыйшлося б Ганне Францаўне ўвесь век батрачыць, калі б не Савецкая ўлада, не калгасы. З калгасам яна звязала свой другі лёс і не памылілася. За сумленную працу пачалі паважаць яе людзі.

Чатыры гады назад Ганне прапанавалі стаць птушкавай. Праўда, тады птушкаферма была не надта што

добрая, было на ферме ўсяго некалькі сот нясушак. Ганна Францаўна так энергічна ўзялася за справу, што ўсе дзіву даліся. Яна хутка даказала, што птушкагадоўля можа стаць выгаднай галіной гаспадаркі.

Цяпер яе птушкаферма стала лепшай у Гіеўскім раёне і прыносіць арцелі добрыя даходы. Толькі ў мінулым годзе птушкагадоўля дала 20 тысяч рублёў прыбытку. І ў гэтым вялікай заслуга Ганны Францаўны Дзедуль.

Так у калгасе знайшла сваё шчасце былая батрачка. За сумленную працу аднавяскоўцы выбралі яе дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР.

В. ШЫПУЛЬКІН.

Магілёўская стужкаткацкая

Дзяржаўная камісія прыняла да эксплуатацыі першую ў Беларусі і буйнейшую ў краіне Магілёўскую стужкаткацкую фабрыку. У яе цэхах устаноўлена каля 600 высокапрадукцыйных шматчаўночных ткацкіх станкоў, найноўшых шпульных аўтаматаў, снавальных і матальных машын, дасканальных размотачных верацён і іншай тэхнікі. Яны поўнасцю механізавалі ўсе асноўныя і дапаможныя працэсы вытворчасці.

Асноўнай сыравінай для новага прадпрыемства з'яўляюцца штучнае валанно, напроп і баваўняная пража. Ужо ў бягучым годзе калектыв фабрыкі даць 80 мільёнаў пагонных метраў гардзін, цюлю і розных шаўковых стужак.

Звыш тасці тысяч перадавікоў вытворчасці на Аршанскім Ільвокамбінаце носіць ганаровае званне ідэярыка камуністычнай працы. Старод іх і Ніна Іохна.

ПЕРАМОГА Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі ў Расіі, канчатковая перамога сацыялізму і разгорнутае будаўніцтва камунізму, глыбокая культурная рэвалюцыя ў нашай краіне стварылі самыя спрыяльныя ўмовы для развіцця прадукцыйных сіл, росквіту навукі, літаратуры, мастацтва і культуры ўсіх народаў СССР.

У рэспубліцы працуе цяпер 11 520 сярэдніх, няпоўных сярэдніх і пачатковых школ, 25 вышэйшых і 106 сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў. Усе дзеці вучацца ў школах, а маладыя рабочыя працягваюць сваё навучанне ў школах рабочай і сельскай моладзі. Па ўзроўню развіцця вышэйшай адукацыі БССР значна апрадэляла такія развітыя капіталістычных краін, як Францыя, ФРГ, Італія, Аўстрыя. У народнай гаспадарцы рэспублікі працуе звыш 317 тысяч спецыялістаў з вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыяй.

Сапраўднага росквіту дасягнула беларуская літаратура. У лепшых творах прозы, драматургіі і паэзіі ярка адлюстравана гісторыя станаўлення нашай рэспублікі, гераічная стваральная праца народа, яго мужная барацьба за свабоду і незалежнасць. Вялікі ўклад у развіццё нашай літаратуры ўнеслі пісьменнікі Я. Купала і Я. Колас, К. Крапіва, П. Броўка, П. Глеба, М. Лынькоў, А. Куляшоў, М. Танк і іншыя.

Да рэвалюцыі ў Беларусі па сутнасці не было прафесійнальных тэатраў. У першыя ж гады Савецкай улады ў рэспубліцы адкрываецца рад тэатраў і іншых культурных устаноў. Цяпер беларускія тэатральныя, музычныя і іншыя творчыя калектывы карыстаюцца заслужаным поспехам не толькі ў Савецкім Саюзе, але і за рубяжом. У Мінску працуе старэйшы ў рэспубліцы Беларускі дзяржаўны ордэна Працоўнага Чырвонага Сцягу Акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы, які карыстаецца вялікай папулярнасцю. Дзяржаўны рускі драматычны тэатр БССР імя М. Горкага, Рэспубліканскі тэатр юнага глядача, тэатр лялек, цыркавы калектывы. Ва ўсіх абласных цэнтрах — Гомелі, Магілёве, Віцебску, Гродна, Брэсце, а таксама ў Бабруйску працуюць драматычныя тэатры.

У драматычных тэатрах рэспублікі за гады Савецкай улады выраслі цудоўныя майстры сцэны. Гэта народныя артысты Саюза ССР Г. Глебаў, П. Малчанаў, Б. Пятоняў,

Л. Ржэцкая, А. Ільінскі, Уд. Уладзімірскі, Вялікая плеяда таленавітай моладзі.

На сцэнах тэатраў рэспублікі ажыццяўляюцца пастаноўкі твораў савецкай драматургіі, рускай і сусветнай класікі. Многія пастаноўкі тэатра імя Янкі Купалы з'явіліся буйнейшымі падзеямі ў культурным жыцці рэспублікі, а такія, як «Паўлінка» Я. Купалы, «Хто смяецца апошні» К. Крапівы, «Канстанцін Заслонаў» А. Маўзона, «Лявоніха на арбіце» А. Макаёнка і іншыя сталі шырока вядомы ўсёй краіне.

Побач з драматычным мастацтвам хутка развіваецца і музычная культура, опернае мастацтва. Сапраўдным цэнтрам музычнай культуры нашага народа стаў Беларускі дзяржаўны ордэна Леніна Вялікі тэатр оперы і балета. Створаны ў 1933 годзе, ён у першыя гады будаваў свой рэпертуар на творах рускіх і заходнееўрапейскіх класікаў. Але пазней, у 1939 годзе, на яго сцэне з вялікім поспехам ужо ішлі нацыянальныя беларускія оперы «Міхась Падгорны» Я. Цікоцкага, «У пущах Палесся» А. Багатырова і балет «Салавей» А. Крошнера. За апошні час рэпертуар тэатра папоўніўся новымі творами беларускіх аўтараў. Гэта оперы «Надзежда Дурава» А. Багатырова, «Дзяўчына з Палесся» Я. Цікоцкага, «Яснае світанне» А. Туранкова, «Марынка» Р. Пукста, «Калючая ружа» Ю. Семіянікі і балеты «Князь возера» А. Залатарова, «Падстаўная нявеста» і «Святло і цені» Г. Вагнера, «Мара» Я. Глебава. У апошні час тэатр паспяхова паставіў оперы «Атэла» Вердзі і «Арэстэю» С. Танеева.

Важную ролю ў развіцці і прапагандзе музычнай і хараграфічнай культуры займаюць Беларуская дзяржаўная харавая акадэмічная капэла, Дзяржаўны хор БССР, Дзяржаўны ансамбль танца БССР, Дзяржаўны сімфанічны аркестр БССР, Дзяржаўны аркестр народных інструментаў.

З кожным годам у рэспубліцы растуць новыя, маладыя кадры работнікаў мастацтва. Пашыраецца сетка навучальных устаноў. Побач з кансерватарыяй, тэатральна-мастацкім інстытутам у рэспубліцы працуе 8 музычных, адно мастацкае і адно хараграфічнае вучылішча, 107 музычных і мастацкіх школ.

Паспяхова развіваецца беларускае выяўленчае мастацтва. Лепшыя творы беларускіх мастакоў З. Азгура, А. Бембеля, А. Глебава, С. Селіханова, І. Ахрэмчыка, Я. Зайцава і

ШЛЯХ РОСКВІТУ

іншых, асабліва з ліку таленавітай моладзі, пастаянна экспануюцца ў Дзяржаўным мастацкім музеі БССР у г. Мінску. У гонар 45-годдзя БССР адкрыта вялікая рэспубліканская мастацкая выстаўка, яна адлюстроўвае вялікія змены ў жыцці беларускага народа.

Яскравым паказчыкам росквіту культуры нашага народа з'яўляецца шырокі ўдзел рабочых, калгаснікаў, інтэлігенцыі ў мастацкай самадзейнасці. Цяпер у рэспубліцы працуе звыш 21 тысячы харавых, драматычных, хараграфічных і музычных калектываў, якія аб'ядноўваюць некалькі сотняў тысяч актыўных прапагандыстаў лепшых народных, сучасных і класічных твораў.

Новым у развіцці тэатральнай самадзейнасці з'яўляецца стварэнне народных тэатраў. Цяпер у рэспубліцы працуюць 26 народных тэатраў. Яны мацнеюць з дня на дзень і становяцца сапраўднымі творчымі калектывамі. Побач з народнымі тэатрамі пры многіх раённых, гарадскіх дамах і палацах культуры створаны і ўзмоцнена працуюць народныя ансамблі песні і танца, народныя харавыя капэлы, народныя ансамблі танца, народныя сімфанічныя аркестры, аркестры народных інструментаў і іншыя калектывы.

Росквіт культуры беларускага народа стаў магчымы дзякуючы пастаянным клопатам Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада, вялікай дружбе народаў СССР. Мы ганарымся дасягненнямі нашага народа, яго поспехамі ў развіцці культуры. Духовныя каштоўнасці беларускага народа значным укладам уваходзяць у скарбніцу камуністычнай культуры народаў Савецкага Саюза, працоўных усяго свету.

Р. КІСЯЛЕУ,
міністр культуры БССР.

ДАБРАБЫТУ НАРОДА

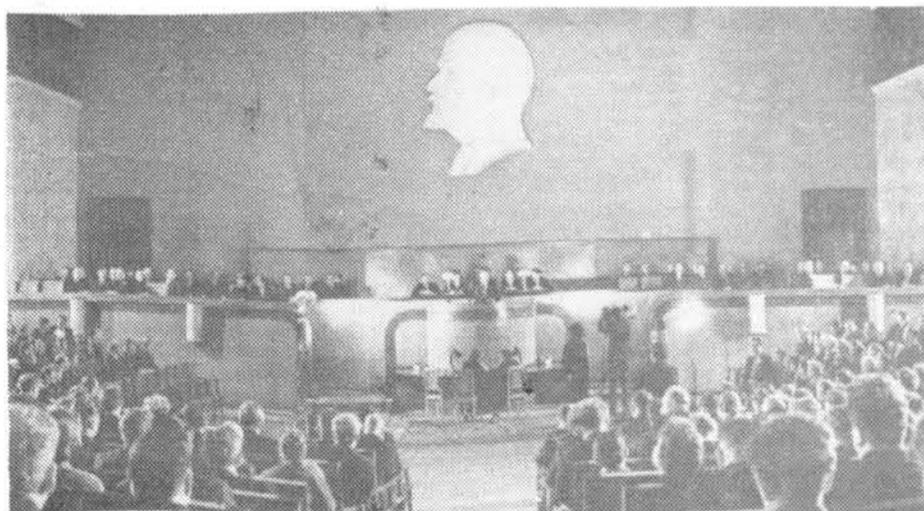
У тры разы больш, чым у 1958 годзе. Выпуск у Светлагорску віскознага корду даць магчымасць забяспечыць ім шынныя заводы краіны. Павялічыцца выпуск, пашырыцца асартымент і павысіцца якасць тавараў народнага ўжытку.

Дзяржаўны бюджэт Беларускай ССР, зацверджаны сесіяй, яшчэ раз паказаў, як партыя і ўрад клопацца аб дабрабыце і інтарэсах народа. Бюджэт па даходах і расходах на 1964 год складае 1 531 618 тысяч рублёў і на 1965 год — 1 620 785 тысяч рублёў.

На добраўпарадкаванне гарадоў, раённых цэнтраў і гарадскіх пасёлкаў прадугледжваецца 15,2 мільёна рублёў. На асвету, навуку, культуру, мастацтва, ахову здароўя, сацыяльнае забеспячэнне выдзяляецца ў 1964 годзе 728,6 мільёна рублёў, а ў 1965 г. — 771,7 мільёна рублёў. Расходы на сацыяльна-культурныя мерапрыемствы ў бягучым годзе складаць амаль палавіну ўсіх расходаў бюджэту рэспублікі.

Значна павялічыцца колькасць вучняў ва ўсіх школах. Пашырыцца сетка дашкольных дзіцячых устаноў, бальніц, дыспансераў, паліклінік, радзільных дамоў і іншых лячэбных устаноў.

Прайшоўшая сесія яшчэ раз паказала, што наш бюджэт — гэта бюджэт дабрабыту народа.

У зале пасяджэнняў II сесіі Вярхоўнага Савета БССР.

Фота В. Лупейкі.

САМАЕ ДАРАГОЕ

Неяк у Лунінцы мне спарэбілася адрамантаваць гадзіннік, і я зайшла ў камбінат бытавога абслугоўвання.

— Пачакайце, — ветліва прапанаваў майстар, — мінут праз трыццаць гадзіннік зноў будзе спраўны.

... На сцяне вісела Дошка гонару з фатаграфіямі лепшых рабочых камбіната. Я звярнула ўвагу на фатаграфію з надпісам: «Аксенцій Дзянісавіч Шафран». Калі мне аддавалі гадзіннік, я спытала:

— Кім працуе Шафран?
— Шафран? — жанчына на хвіліну задумалася. — А, гэта наш аргенцінец? Бондарам. У нас працуе з першага дня вяртання на Радзіму.

Яго новая кватэра недалёка ад прадпрыемства. Там мяне сустрэла словаахвоўлівая жанчына, гаспадыня Ксенія — жонка Аксенція. Яна запрасіла:

— Праходзьце, калі ласка, Аксенцій хутка прыедзе. Ён у магазін пайшоў. Сёння дзень нараджэння нашай дачкі Ніны... Яна працуе швачкай на камбінате, разам з Аксенціем, і прыдзе з сябрамі. — радасна гаварыла гаспадыня, дастаючы з серванта талеркі. — О, сяброў у нас многа!.. А ведаеце, калі мы выязджалі з Аргенціцы, нас палохалі, што ў Савецкім Саюзе прападем... І хто толькі верыць гэтым брахунам!

Хутка з'явіўся і сам Аксенцій. Калі мы знаёмліліся, ён весела сказаў:

— А я на камбінат заходзіў, там казалі, што да мяне гося пайшла. Думаў, мо' нявестка прыехала з Крывога Рогу. Там у мяне сын працуе на шахце.

Мы разгаварыліся. Аксенцій Шафран раскаваў пра сваё жыццё.

— Першая палавіна яго прайшла не так, як бы мне хацелася, — сказаў ён. — З дзяцінства прыйшлося спіну пнуць на паноў. Працуеш, працуеш, а як грошы атрымліваць, дык і няма чаго. Потым ажаніўся. Думаў, удвайх лягчэй будзе, ды куды там! Зямлі мала, а сям'я — чатыры чалавекі. Двое дзяцей ужо было: сын Іван і дачка Ніна. Думалі, меркавалі, што рабіць? Ды як на тое ліха, вярбоўшчыкі ў вёсцы паявіліся. Маладых хлопцаў ды дзяўчат у «амерыканскі рай» клікалі. Вось і паехаў... Эх! Каб я ведаў тады!..

Больш аб жыцці ў Аргенціне мы не гаварылі. Відаць было, што ўспамінаць мінулае Аксенцію цяжка. Затое, калі я запыталася, як ён жыў зараз, на вуснах яго зноў з'явілася ўсмішка.

— Хутка пасля вайны, — працягваў Аксенцій, — я атрымаў пісьмо сваяка з Лунінца. Першая вестачка з Бацькаўшчыны! Ён пісаў, як змянілася жыццё ў горадзе. Я гэта пісьмо чытаў і перачытваў. А потым рапту: толькі назад, толькі ў Савецкі Саюз!

... Вось ужо восем гадоў сям'я Шафрана жыве ў Беларусі. Усе добра ўладкаваліся, знайшлі справу па душы. Не працуе толькі Ксенія. Ёй дзяржава прызначыла пенсію.

— Я лішні раз пераканаўся, — сказаў мне на развітанне Аксенцій, — што родная зямля — гэта самае дарагое ў жыцці.

С. ЗАЛІВАКА.

Голас
Радзімы

Твая радасць — радасць калектыву

У нас на Сморгоншчыне нарадзілася некалькі новых абрадаў, а некаторыя старыя напоўніліся новым зместам.

Які падлетак не марыць аб сталасці! Непрыкметна надыходзіць яна, нават не заўважаеш той мяжы, калі развітваешся з маленствам.

У Сморгоні вырашталі ўручаць шаснаццацігадовым пашпарты ва ўрачыстай абстаноўцы. Начальнік адзялення міліцыі В. Сініцын запрашае юнакоў і дзяўчат на сцэну. І моладзь, па-святочнаму апранутая, прыкметна хвалюецца. З цёплымі словамі звяртаецца да яе дырэктар дома піянераў Т. Батаева. Яна ўручае кожнаму імянінкі прыгожа аформленую памятку з добрымі пажаданнямі на ўсё жыццё. Піянеры дораць юнакам і дзяўчатам кветкі. Урачыстасць заканчваецца канцэртаў мастацкай самадзейнасці і вясёлым вечарам адпачынку.

Такая ўвага і клопаты кранаюць сэрцы юнакоў. А хіба бацькі не адчуваюць у гэты вечар хвілін радасці і гордасці? Яны ж выгадавалі дзіця, і нялёгка ім гэта далосся. Хай жа цяпер парадуюцца на людзях...

Чалавек уваходзіць у самастойнае жыццё. Першы раз ён прыйшоў на

завод, на калгаснае поле. Ці ж гэта не свята для маладога чалавека? І як важна не прапусціць гэтую хвіліну, урачыста адзначыць перадачу навічку станка ці трактара! На ўсё жыццё запомніць гэты момант юнак. Такія абрады нам вельмі неабходныя.

У нашым раённым доме культуры надаўна адкрыты палац шлюбу. Тут ужо зарэгістравала свой шлюб некалькі пар. Дарэчы ўспомніць народны выраз: «Згуляць вяселле». На самай справе цырымонія шлюбу сапраўды спраўляецца тут весела і дасціпна. Улічваюцца не толькі старадаўнія звычкі і абрады, а і сучасныя.

Многа ёсць цудоўных абрадаў і песень, звязаных з сельскагаспадарчымі работамі. У нашым раёне ўжо шмат зроблена, каб старыя абрады загучалі па новаму. Урачыста быў адзначаны выезд камбайнераў у поле ў калгасах «Сцяг перамогі», «Радзіма». А пасля заканчэння ўборкі герояў «стэпавых караблёў» зноў віталі хлебаробы. На гэтыя грамадскія дажынк сыхлося многа людзей. У гонар перадавікоў спяваліся велічальныя, ім уручаліся ўзнагароды і падарункі.

А сёлетняй восенню нарадзіўся но-

вы абрад — бал «Залатая восень». Балі праходзілі ў буйнейшых вёсках, куды з'язджаліся хлебаробы некалькіх сельгасарцелей.

Вельмі цікава прайшло гэта святкаванне ў калгасе імя Кірава. Вялікая зала была ўпрыгожана букетамі і гірляндамі з асенняга лісця. На сцэне — вялікі «Стол гонару», увесь застаўлены дарамі восені. Золатам адліваюцца яблыкі, пунсавеюць памідоры, ляжаць жменькі лёну і мядовыя соты. Пад гукі марша за гэты стол садзяць перадавікоў уборкі.

У зале поўна людзей. Вось наперад выходзіць стары калгаснік. У яго руках спавіты саматканым узорыстым ручніком вялікі каравай. Ён вітае герояў некалькімі словамі ад сэрца і падае ім каравай. Пасля ўдзельнікаў свята віншуюць сакратары парткома і камітэта камсамола, прыносяць свае віншаванні і вусаты дзядзька-ўраджай. Бал ідзе далей. Пачынаецца канцэрт, арганізоўваюцца вясёлыя гульні і танцы.

Балі «Залатая восень» адбыліся сёлета ў чатырох месцах для хлебарабаў многіх калгасаў.

І. ГРАБЛЕЎСКІ.

БРАТНЯЯ ДРУЖБА — НЕСАКРУШАЛЬНАЯ СИЛА

ТЭМАТЫЧНЫ НУМАР ЧАСОПІСА «КОМУНІСТ БЕЛОРУССІЇ», ПРЫСВЕЧАНЫ 45-ГОДДЗЮ БССР

Беларускай ССР у першы дзень студзеня 1964 года споўнілася 45 год. У гэты дзень адзначаецца таксама і саракапяцігоддзе з дня стварэння Камуністычнай партыі Беларусі.

Гэтым дзівом знамянальным датам у жыцці беларускага народа, які чатыры з палавінай дзесяцігоддзі назад упершыню атрымаў сваю дзяржаўнасць, прысвечан снежаньскі нумар тэарэтычнага і палітычнага часопіса Цэнтральнага Камітэта КПБ «Камуніст Беларусі».

Адкрываецца часопіс пера-

давым артыкулам «У братняй лям'і народаў». У ім на гістарычных фактах і канкрэтных прыкладах сённяшняга жыцця апавядаецца аб вялікай дружбе народаў нашай сацыялістычнай Радзімы. У дружбы савецкіх народаў, гаворыцца ў артыкуле, вялікая і слаўная гісторыя. Яна расла і мацнела ў рэвалюцыйных баях працоўных усях нацыянальнасцей царскай Расіі супраць самадзяржаў і капіталізму, загартоўвалася

ў барацьбе за ўладу Саветаў. Яна прайшла суровыя выпрабаванні ў гарніле жорсткіх бітваў Вялікай Айчыннай вайны Кроў, пралітая на палях бітваў, нібы цэмент, змацвала яе, зрабіла яшчэ больш трывалай і несакрушальнай. Дружба народаў абгачалася і загартоўвалася ў нялёгкай, але радаснай стваральнай працы ў гады першых пяцігодак, у самаадданай працы па аднаўленню і далейшаму развіццю народнай гаспадаркі ў пасляваенны час. Непарушная сроднасць нацый наліваецца новымі жыватворнымі сокамі і цяпер, у барацьбе за ажыццяўленне велічнай праграмы пабудовы камунізма, намечанай ХХП з'ездам партыі. Вельмі вобразна сказаў аб дружбе народаў Мікіта Сяргеевіч Хрушчоў. «На ўсходзе, — заўважыў ён, — гаворыць: «Час падточвае горы, вада раз'ядае каменні». Але дружба савецкіх народаў не падуладна часу. З гадамі яна становіцца ўсё мацнейшай. Няма матэрыялаў у прыродзе, якія былі б больш трывалымі, чым ленінская дружба народаў СССР...»

Значную цікавасць маюць надрукаваныя ў часопісе артыкулы кандыдата гістарычных навук С. Лагуна «Які прыклад перамогі ленінскай нацыянальнай палітыкі» і А. Малочкі «Далейшае збліжэнне сацыялістычных нацый».

З вялікім артыкулам «Кампартыя Беларусі — баявы атрад КПСС» выступіў сакратар ЦК КП Беларусі П. Машэраў. Расказваючы аб ролі першага з'езду КП(б)Б, які адбыўся 45 гадоў назад (30—31 снежня 1918 года), Машэраў прыводзіць пераконаўчыя прыклады і факты, якія сведчаць аб буйных да-

сягненнях Беларускай ССР. Ён характарызуе сучасную прамысловасць рэспублікі, яе механізаваную гаспадарку, рост яе багатай культуры.

Чытачы часопіса з цікавасцю прачытаюць артыкул старшыні Беларускага Саўнаргаса С. Кішкіна «Беларускі эканамічны раён», а таксама падборкі пад рубрыкамі: «У адзіным строі — да запаветнай мэты», «На будоўлях сямігодкі», «У дружбе з братамі», «Беларусь вывозіць, атрымлівае» і «Вачыма гасцей».

Толькі ў брацкай сям'і савецкіх народаў ажыццявіліся нацыянальны інтарэсы і спадзяванні беларусаў, нарадзілася выдатная беларуская навіна. Бо што прадстаўляла з сябе Беларусь у мінулым? Гэта быў адсталы ў эканамічных і культурных адносінах край, дзе панавала бясконцае галечка. Як пераўварылася з таго часу аблічча Беларусі! Яе мінулае і сучаснае таксама цяжка параўнаць, як цяжка параўнаць іголку, якую некалі выпускаў Віцебскі ігольнік завод, з унікальнымі станкамі, што выпускаюцца цяпер у гэтым горадзе; як цяжка параўнаць драўляны вобад, які гулі ў дарэвалюцыйны час у беларускіх лясах, з нашымі сучаснымі аўтамабілямі і трактарамі.

Увагу чытачоў, безумоўна, прыцягне змешчаная ў часопісе карта Беларускага эканамічнага раёна. Колькі на ёй нанесена ўжо дзеючых магчымых ачагоў, індустрыі! Разнастайную прадукцыю выпускае беларуская прамысловасць, якая налічвае 2,5 тысячы прадпрыемстваў.

Беларускі народ добра ведае, што эканамічны і культурны росквіт — вынік ажыццяўлення мудрай ленінскай нацыянальнай палітыкі КПСС, непарушнай дружбы і брацтва савецкіх народаў.

Я К Р А Н І Ш Н І Т У М А Н

У 1920 годзе сям'я Канстанціна Казіміравіча Запасніка пакінула вёску Забалац і выехала на чужыну. Паехаў стары Запаснік у Францыю. Там з цяжкасцю ўладкаваўся працаваць шахцёрам. Цяжка жылося сям'і на чужыне. Сын Іван ўсё часцей заводзіў размову аб бабуні, якая засталася ў роднай вёсцы. Словам хлопчыка краналі сэрца бацькі. Канстанціна Казіміравіча непа-

коіла адна думка: як вярнуцца на Радзіму? Такая магчымасць прадаставілася ў 1947 годзе. Сям'я Запасніка вярнулася ў Забалац. Розныя крыватолкі аб Краіне Саветаў, аб якіх пісалася ў буржуазным друку, рассяяліся, як ранішні туман. Запаснік прыняў у дружную калгасную сям'ю.

Добра жыў цяпер сям'я былога эмігранта. Канстанцін Казіміравіч атрымлівае

пенсію. Яго сын Іван працуе бухгалтарам у калгасе імя Леніна. Ён выпісвае французскую газету «Юманітэ», уважліва сочыць за рабочым рухам у гэтай краіне, за жыццём сваіх французскіх равеснікаў. На пытанне, дзе яму лепш жывецца, не задумваючыся адказвае: на Радзіме, вядома.

... Мы ідзем з Іванам Канстанцінавічам па новай вуліцы.

— Будземся, — кажа ён. — За апошнія гады ў Забалаці з'явілася чатыры новыя вуліцы. У цэнтры вёскі пабудавана добрая чайная, сельскі магазін, камбінат бытавога абслугоўвання. У дабротных будынках размясціліся дзіцячыя яслі, балніца, аптэка. На ўскраіне Забалаці — цэлы гарадок. Тут размешчана адзяленне «Сельгастэхніка».

І. МЕЛЬНІКАЎ.
Гродзенская вобласць.

Добрымі працоўнымі поспехамі сустрэлі новы год будаўнікі другой чаргі Полацкага нафтаперапрацоўчага завода. На будаўнічай пляцоўцы вядзецца мантаж катлоў, устаноўкі і абвязка цеплаабменнікаў, ідзе пракладка трубаправодаў. На здымку: адзін з перадавікоў вялікай будоўлі — машыніст трубакладчыка В. Шудэйка.

Фота К. Янубовіча.

РАСКАЖЫЦЕ АЎСТРАЛІЯЦАМ!

Да вас, нашых сяброў у Аўстраліі, звяртаемся мы, жыхары горада Горкі Беларускай ССР. Ад землякоў, якія вярнуліся з Аўстраліі, мы даведаліся, што ў прыгарадзе Мельбурна Нью-Порце жыве і працуе на мясцовай электрастанцыі чалавек, які называе сябе палітычным эмігрантам з ССР, — Пётр САСНОЎСКІ. Ад іх мы даведаліся таксама, што прозвішча Сасноўскі выдуманнае, што пад гэтым імем хаваецца ўраджэнец вёскі Рабкі Горацкага раёна Магілёўскай вобласці Пётр ДАЗОРЦАЎ — адзін з крывавых катаў гітлераўскага гестапа ў гады фашыскай акупацыі Беларусі.

Мы, жонкі і дзеці загінуўшых ад рук Дазорцава, вырашылі звярнуцца да вас, каб усе сумленныя людзі Аўстраліі ведалі, які жадлівы злачынца жыве ў вашым горадзе. З прыходам гітлераўцаў ён стаў здраднікам свайго народа, пайшоў добраахвотна на службу ў гестапа. Сотні мірных людзей, старых, жанчын і дзяцей замучыў і забіў гэты кат.

Я, Аляксандра КУЗНЯЦОВА, абвінавачваю Дазорцава-Сасноўскага ў тым, што ў ліпені 1942 года ён арыштаваў, а потым па-зверску закатаваў майго мужа, бухгалтара Горацкага льнозавода Аляксандра Пракопавіча Кузняцова.

Я, Ганна ПАТАПАВА, абвінавачваю Дазорцава ў тым, што летам 1942 года ён арыштаваў майго мужа Аўксенція Патапава, на маіх вачах па-зверску збіў яго і сам расстраляў.

Я, Кузьма МАХЛАЕУ, быў адзінаццацігадовым падлеткам, калі Дазорцаў арыштаваў майго старэйшага брата Івана і бацьку. Брата Дазорцаў забіў пры арышце, а бацьку, разам з іншымі патрыётамі, навесіў пасля страшных катаванняў.

Я, Анатолій ГРАМАКОЎСКІ, абвінавачваю Дазорцава ў тым, што ён асіраціў мяне, замучыўшы маіх бацькоў.

Усе мы, жыхары Горак, абвінавачваем Дазорцава ў тым, што летам 1942 года ён выдаў гестапа патрыятычную антыфашысцкую групу на горацкім льнозаводзе і разам з фашысцкімі вылюдкамі прымаў актыўны ўдзел у пакарванні патрыётаў.

Мы абвінавачваем Дазорцава ў тым, што ён разам са сваім падручным, такім жа здраднікам, як і сам, Малахамым расстраляў у Горках сотні яўрэяў, у тым ліку жанчын, старых і маленькіх дзяцей.

Мы абвінавачваем Дазорцава ў тым, што летам 1942 года ён і той жа забойца Малахаў затрымалі групу цыган. Сярод іх былі маленькія дзеці. Спачатку каты прымусілі іх танцаваць, а потым усіх расстралялі. Калі закопвалі магілу, адзін стары цыган быў яшчэ жывы. Ён стаў на калені і прасіў аб выратаванні. Дазорцаў выстраліў яму ў твар. Здраднік Дазорцаў ганарыўся тым, што ў асобныя дні ён асабіста замучаў і забіваў па 200 чалавек.

Можна без канца прыводзіць гэтыя жадлівыя прыклады. Калі ў 1944 годзе Савецкая Армія вызваліла Горкі, былі ўскрыты магілы замучаных і забітых гітлераўцамі і іх памагатымі. У гэтых магілах знойдзена да двух тысяч трупамі мірных грамадзян нашага невялікага гарадка.

Дарагія аўстралійскія сябры! Мы, родныя і сваякі замучаных і забітых Дазорцавым нашых дзяцей, мужоў і бацькоў, просім вас раскажаце усім, якія страшыць забойца хаваецца ў Мельбурне. Такім, як Дазорцаў, не можа быць месца сярод сумленных людзей Аўстраліі. Яго месца на лаве падсудных! Нам незразумела, хто і навошта дапамагае Дазорцаву хавацца ад справядлівага суда свайго народа, які ён прадаў.

Ад імя жыхароў Горак —
Аляксандра КУЗНЯЦОВА,
Ганна ПАТАПАВА,
Кузьма МАХЛАЕУ,
Анатолій ГРАМАКОЎСКІ.

гор. Горкі
Магілёўскай вобл.

З вялікім поспехам праходзяць на сценах калгасных і саўгасных клубаў, дамоў культуры многіх райцэнтраў Гродзеншчыны спектаклі Слонімскага народнага тэатра. Самадзейныя артысты падтрымліваюць цесныя творчыя сувязі з выдатнымі майстрамі сцэны. Нядаўна ў іх павявала народная артыстка Беларусі Вольга Уладзіміраўна Галіна з тэатра імя Янкі Купалы. Яна прысутнічала на рэпетыцыях, а таксама выступіла ў ролі Софі ў спектаклях па п'есе М. Горкага «Апошнія». Сотні слонімаў і рабочых фабрыкі «Беларусь» цёпла віталі старэйшую артыстку, паднеслі ёй букеты і кветкі. На здымку: сцена са спектакля «Апошнія». Злева — народная артыстка БССР В. У. Галіна.

Фота А. Перахова.

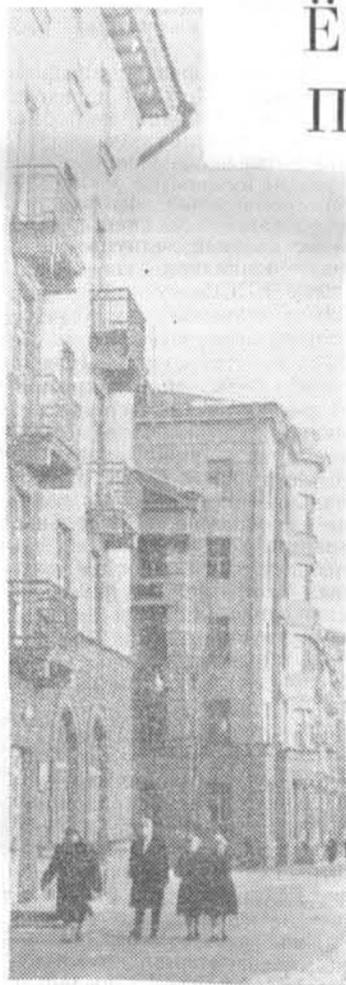
Лішучь ЗЕМЛЯКІ

Днямі я меў шчасце атрымаць ад вас яшчэ дзве пасылкі вельмі цікавых і каштоўных кніг. Не знаходжу слоў выказаць сваю падзяку, а таксама падзяку ўсім, хто чытае ваши кнігі. Іх становіцца ўсё больш і больш. Той, хто раней баяўся ўзяць у рукі савецкую кнігу, цяпер з вялікім задавальненнем чытае і мяняе свой погляд ў адносінах да Савецкага Саюза, да яго поспехаў у прамысловасці, будаўніцтве, тэхніцы, навуцы і культуры. Не кажучы ўжо, што гітлераўцаў перамог не герайны савецкі народ, а «генерал Мароз, мяцеліца і холад», і што фашысты не чынілі зверстваў, гвалтаў і грабляжой. Цяпер яны бачаць у пратаколах камісій, у нямецкіх загадах, у фатаграфіях не «камуністычную прапаганду», як раней гаварылі, а праўду.

Кнігі раней прысланыя, мною, прачытаны і цяпер разыйшліся па рукамі чытачоў. Учора толькі закончыў чытаць брашуру Н. Сіліванчыка і А. Пётуха «З цемры да святла», якая зрабіла вялікае і радаснае ўражанне. Ды і як не радавацца! Нягледзячы на нашэце немцаў.

ЁСЦЬ ЧАМУ ПАДЗІВІЦА

Самалёт пайшоў на пасадку. У аkenцы ілюмінатара паказаліся абрысы вялікага горада: шматпавярховыя дамы, жураўліныя шы вежавых кранаў, мноства заводскіх труб. Прывабная сцюардэса аб'явіла:

— Самалёт, які следуе па маршруту Мінск — Магілёў — Віцебск — Масква, прыбывае ў Магілёў.

Праз некалькі мінут камфартэльны аўтобус ужо вёз пасажыраў у цэнтр горада. А каб трапіць у цэнтр, трэба ехаць ад аэрапорта каля трыццаці мінут. Горад разросся за апошні час і ўвышыню і ўшыр.

Лепш за ўсіх гісторыю горада ведаюць яго старажылы. Яны многае расказалі нам...

Кнігі цікавыя, каштоўныя...

беларускай, якія многа прычынілі гора і разбурэнняў, наш працавіты народ у такі кароткі тэрмін зрабіў так многа. З адсталай, загнанай, непісьменнай, лапцюжнай Беларусі ператварылася ў перадавую індустрыяльна-аграрную культурную краіну.

«Злачынствы нямецка-фашысцкіх акупантаў у Беларусі» я чытаў і перакладаў майё жонцы і суседзям на французскую мову. Чытаць гэту кнігу мне было вельмі цяжка, сэрца напайнялася злосцю і мянавісцю да гэтых вылюдкаў гісторыі, часта даводзілася спыняцца з-за слёз, ды і слухачы выціралі слёзы і з гнева і мянавісцю пракліналі катаў герайчнага беларускага народа.

Але затое, чытаючы апавяданні Леаніда Прокшы «Кантроль сумлення», мы ўволю і да слёз рагаталі. Вельмі цікавая і вясёлая кніжачка.

Нядаўна я паслаў вам пісьмо, у якім вікнуў вас з наступаючым Новым, 1964 годам і якое вы, напэўна, ужо атрымалі. У гэтым пісьме мне застаецца павішаваць праз вас беларускі народ з 45-й гадавінай утварэння Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі, а таксама ўвесь савецкі на-

род з Новым, 1964 годам. Жадаю дарагім землякам, а таксама ўсяму савецкаму народу дасягнуць у наступаючым годзе яшчэ большых поспехаў у прамысловасці, навуцы, тэхніцы і сельскай гаспадарцы. Жадаю нашаму працавітаму герайчнаму народу паспяхова пераадолець усе цяжкасці і перашкоды, якія сустраюцца на яго шляху і паспяхова дасягнуць намечанай мэты на карысць краіне, народу і міру ва ўсім свеце. А вам яшчэ раз сардэчна дзякую і жадаю шчасця і здароўя.

Будзьце здаровы!

Паважаючы вас

І. СІНЯЎСКІ.

Францыя.

* * *

Атрымала кнігі, якія вы выслалі ў мой адрас. Вялікае вам дзякуй за духоўную падтрымку.

У нашым жыцці ніякіх змен няма. Кожны дзень чакаем пісьмаў з Радзімы, якімі і жывём.

Яшчэ раз вялікае вам усім дзякуй.

З павагай

А. БАГАНСКАЯ.

Францыя.

Напярэдадні новага года на Мінскім матарным заводзе была здадзена першая чарга цэха каларовага ліцця, якому па механізацыі, аўтаматызацыі і па магутнасці пакуль няма роўнага ў краіне. На здымку (злева направа): майстар Ю. Маркараў, залішчык Я. Дубенка, майстар Э. Касцюкевіч, залішчык М. Баравік, электрарэзачык Е. Смерцін і электрамонтёр Г. Стасевіч ля памятнай пліты, адлітай з першага металу. Фота І. Дародных.

стаў, больш чым 40 дашкольных устаноў.

Магілёў вельмі прыгожы і ўтульны горад — так гавораць не толькі магіляўчане, але і яго госці, якія прывязджаюць сюды. Летам мінулага года тут гасціла наша суайчынніца Марыя Гарох разам з мужам бельгійцам Люсьенам. Уважліва і прызірліва вывучаў горад Люсьен. Ён быў на плошчы імя Леніна, аглядаў роўныя вуліцы і кварталы, гуляў па набярэжнай, у парку імя Горкага. Потым сказаў: «Горад жыве паўнакроўным жыццём, хутка будзецца... Я пераканаўся, што тут асноўны прыніцы будаўніцтва — ілюпаты аб чалавеку, аб яго дабрабыце. Я убачыў цудоўную будучыню гэтага горада. Усім быў здзіўлены і захоплены».

Калі гаварыць аб перспектывах горада, то яны вялікія. Забудова і рэканструкцыя Магілёва ажыццяўляецца па генеральнаму плану. Галоўнай артырыяй горада будзе Першамайская вуліца. У бліжэйшы час тут з'явіцца новыя архітэктурныя ансамблі, прыгожыя будынікі. Праспект Міру па сваёй шырыні не будзе ўступаць самым вялікім праспектам Масквы, Ленінграда, Мінска і іншых гарадоў. Упрыгожаць праспект Міру цудоўныя будынікі шырокаэкраннага кінатэатра, жылых дамоў, рэстаранаў, кафэ, атэльэ, магазінаў. У найбольш маляўнічых раёнах Магілёва ўзнікнуць новыя мікра-раёны, у прыгарадах — паркі, басейны, спартыўныя збудаванні. Аўтобусныя і тралейбусныя лініі звяжуць з цэнтрам усе куткі горада. Карацей, тут усё робіцца так, каб магіляўчане атрымалі выдатныя ўмовы для жыцця, працы і адпачынку.

Г. ПАРОМЧЫК.

На здымку: Магілёў, вуліца Кірава.

Толас Радзімы

СТАЛАСЦЬ ТАЛЕНТАЎ

КУЛЬТУРА
і МАСТАЦТВА

Сем дзён на сценах сталіцы рэспублікі, Салігорска і Барысава выступалі з канцэртамі лепшыя калектывы мастацкай самадзейнасці Міншчыны. Народныя харавыя капэлы і ансамблі танца, народны сімфанічны і эстрадныя аркестры, самадзейныя пэты і кампазітары, чыталнікі і акрабаты паказалі ўзросшае майстэрства і выканаўчую культуру. Азіраючыся назад, міжволі ўспамінаеш тое, што запаміналася, што зрабіла ўражанне.

...Ён вышаў з-за куліс, усміхнуўся і яшчэ і слова не сказаў, а ў зале пракаціўся вясёлы шумок ажыўлення. Інжынер-канструктар Мінскага аўтазавода Іосіф Гарэцкі прачытаў урывак з «Бібліі» Кандрата Крапівы. Чытаў ён проста, але гледачы ўзнагародзілі яго гарачымі апладысмантамі і доўга не адпускалі са сцэны. Зразумела, салідную долю авацыі мож-

Лінаграфюры мастака А. Кашкурэвіча да паэмы Янкі Купалы.

Да паэмы «Бандаройна»

Да паэмы «Магіла льва»

Да паэмы «Курган»

МУЗЕЙ НАРОДНОЙ СЛАВЫ

Лаўрушынскі завулак, Траццякоўка. Гэта месца добра знаёмае ўсім, каму дарагое рускае рэалістычнае мастацтва, яго незабыўныя майстры. Дзяржаўную Траццякоўскую галерэю называюць музеем рускай славы.

Вядомы маскоўскі калекцыянер, знаўца жывапісу і сябра многіх выдатных мастакоў Павел Траццякоў больш чвэрці стагоддзя збіраў творы мастацтва і склаў самую значную прыватную карцінную галерэю дакастрычніцкай Расіі. У 1892 годзе Траццякоў падараваў гэты збор разам з будынкам Маскве.

Пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі творы іншаземнага жывапісу былі перададзены ў іншыя музеі, калекцыя карцін рускіх мастакоў значна павялічылася галоўным чынам за кошт паступленняў прыватных збораў, якія перайшлі ва ўласнасць дзяржавы.

Пазнаёміцца з шэдэўрамі Траццякоўскай галерэі жадае так многа людзей, што ў сучасных умовах немагчыма забяспечыць усім паўнацэнны агляд экспазіцыі. Падлічана: за год у залах бывае ў сярэднім каля 1 мільёна 300 тысяч чалавек—у 13—15 разоў больш, чым да рэвалюцыі.

Цяпер у Маскве ствараецца манументальны комплекс—Дзяржаўная карцінная галерэя СССР і Выставачныя залы Саюза мастакоў СССР. Новы будынак, які зможэ штотдзень пры-

маць 15 тысяч наведвальнікаў, адкрываецца ў 1967 годзе на Крымскай набярэжнай—напярэдадні 50-годдзя Савецкай улады.

Будынак будзе стаяць у цэністым Парку мастакоў, які стане працягам зялёнага масіву, што ідзе ад паўднёвага захаду да цэнтра горада.

Аб'ём будынка—300 тысяч кубічных метраў. Экспазіцыйных залаў—паўтарыста; вышыня іх каля шасці метраў. Некаторыя ж залы, напрыклад, тыя, дзе выстаўлены грандыёзныя карціны Аляксандра Іванова, скульптуры савецкіх майстроў, мадэлі манументаў, яшчэ вышэйшыя: да дзесяці—адзінаццаці метраў.

У галерэі размесцяцца сховішчы, кабінеты для навуковай работы, бібліятэка на 250 тысяч тамоў, архіў, рэстаўрацыйныя майстэрні з рэнтгенаўскім кабінетам, фотатэка, фоталабараторыя, дзве лекцыйныя залы—малая на 300 і вялікая на 750 месц.

Праектуючы Дзяржаўную карцінную галерэю, мы выкарысталі перадавы ачыны і замежны вопыт. І не толькі пазнаёміліся з вялікай колькасцю спецыяльнай літаратуры, вывучылі практыку Эрмітажа, Траццякоўкі, Рускага музея, але і пабывалі ў лепшых музеях Польшчы, Чэхаславакіі, Францыі, Англіі, Грэцыі, Аўстрыі, Італіі.

Юрый ШАВЕРДЗЯЕУ,
(АДН).

на аднесці ў адрас паэта. Творчасць Крапівы заўсёды знаходзіць дарогу да сэрцаў людзей.

Добра выступіў эстрадны актэт радыёзавода. У яго рэпертуары — папулярныя песні савецкіх, у тым ліку і беларускіх кампазітараў. Падкупляюць шчырасцю і стрыманай манерай выканання салісты ансамбля—заводскія хлопцы і дзяўчаты. Выступленне такога ансамбля ўпрыгожыла б любы канцэрт.

Радасна, што ў нас ёсць цяпер выдатныя танцавальныя калектывы. Тут варта падкрэсліць і іх узросшую масавасць. Цяпер у рэспубліцы налічваецца каля чатырох тысяч танцавальных калектываў і ў іх больш трыццаці тысяч удзельнікаў.

Самадзейным беларускім танцорам летам гэтага года апладзіравала Масква. Асабліва паспяхова на ВДНГ і на заводскіх сценах сталіцы выступіў народны ансамбль танца трактаразаводцаў «Лявоніха». Камітэтат выставкі ўзнагародзіў таленавіты калектыў дыпламам першай ступені, а яго кіраўніка Мікалая Мікалаевіча Чысцякова—залатым медалем.

Парадавалі гледачоў і танцоры Дома культуры працоўных рэзерваў. Разнастайны рэпертуар — танцы народаў нашай краіны і нашых сяброў — Польшчы, Венгрыі, высокае майстэрства ўдзельнікаў робіць вялікае ўражанне. Калектыў смела узяўся за ўвасабленне ў танцы Другой венгерскай рапсоды Ліста і дабіўся поспеху.

У росквіце сіл наша рэспубліка, у росквіце сіл яе людзі. За 45 год небывалага размаху, сапраўднай творчай сталасці дасягнула мастацтва яе народа.

Л. ЛЯОНАУ.

«КРЫВІЦКІ ІСК»

У САВЕЦКІМ Саюзе налічваецца звыш ста нацыянальнасцей і народнасцей. Моцная і трывалая гэта садружнасць і непарушае яе адзінства. Яно з гонарам вытрымала выпрабаванне часам. Паспяховае вырашэнне нацыянальнага пытання ў вялікай сям'і савецкіх народаў стала магчымым толькі дзякуючы сацыялізму.

Характэрны ў гэтым выпадку прыклад Беларускай савецкай дзяржавы.

У наш час Савецкая Беларусь—адна з трох славянскіх рэспублік СССР. Паводле дадзеных на 1 студзеня 1962 года, яе насельніцтва складае 8 316 600 чалавек, а тэрыторыя раўняецца 207,6 тысячы квадратных кіламетраў. З аграрнага дадатку імперыі Раманавых Беларусь ператварылася ў багатую індустрыяльна-калігасную рэспубліку.

Усе гэтыя факты агульнавядомыя. Можна і не варта было іх паўтараць, калі б не было за мяжой такіх людзей, якія, называючы сябе «беларускімі вучонымі» і «дзеячамі беларускай культуры», спрабуюць са сваіх варожых пазіцый кінуць ценю на нацыянальную палітыку КПСС, усяляк зменшыць значэнне гістарычных мерапрыемстваў партыі Леніна па стварэнню і ўмацаванню беларускай дзяржавы. З гэтай мэтай буржуазныя нацыяналісты часта прадстаўляюць справу так, што быццам бы ў СССР нацыянальнае пытанне да канца не вырашана. Няздольныя зразумець сутнасці нацыянальных адносін у нашай краіне і наўмысна скажваючы іх, яны разглагольствуюць аб так званым тэрытарыяльным «пытанні». У прыватнасці, аўтары гэтага штучнага «пытання» лічаць, што такія вобласці Расійскай Федэрацыі, як Смаленшчына і Браншчына, у іх існуючых адміністрацыйных межах з'яўляюцца, маўляў, беларускімі тэрыторыямі і што знаходжанне іх ў складзе РСФСР з'яўляецца гістарычнай несправядлівасцю.

Нашым землякам за мяжой часам трапляюць «навуковыя творы», выданыя там, з якіх нават і не зусім адукаваным людзям відаць, што «творы» гэтыя не толькі далёкія ад навукі, але і ад ісціны. У кожнага, хто прачытаў такую, з дазволу сказаць «навуковую працу», узнікае законнае пытанне: а якія дадзеныя ў іх аўтараў, каб даказаць прыналежнасць Смаленшчыны, а разам з ёй і Браншчыны да Беларусі? Чытач дарэмна будзе шукаць адказу на гэта пытанне. Усе творы звернуты ў глыбокую старажытнасць, пад покры-

вамі якой аўтары будуюць свае туманныя прэтэнзіі. Няма тут і статыстычных дадзеных аб нацыянальным складзе Смаленшчыны і Браншчыны, якія сведчылі б аб тым, што на гэтых землях сапраўды жывуць беларусы. А што можа быць важней за гэтыя лічбы пры ўстанаўленні нацыянальнай прыналежнасці насельніцтва?

Што ж, звернемся да фактаў. У 1959 годзе ў СССР праводзіўся перапіс насельніцтва, які даў поўную карціну колькасці, размяшчэння і складу насельніцтва па нацыянальнасцях і мове. Вельмі важна, што пры перапісе апытваемыя самі ўказвалі сваю нацыянальнасць і родную мову, а нацыянальнасць і родная мова дзяцей указвалася бацькамі. Калі ўзяць Смаленскую вобласць, то, згодна з перапісам, жыхары гэтай вобласці, якія лічаць сваёй роднай мовай беларускую, склалі менш аднаго працэнта насельніцтва. У Бранскай вобласці перапіс наогул не выявіў прыкметнай колькасці беларусаў або асоб, якія лічаць беларускую мову роднай.

Безапеяліцкая аб'яўляючы ўсю сучасную Смаленшчыну беларускім краем, фальсіфікатары гісторыі ў той жа час горка скардзяцца на тое, што толькі заходняя Смаленшчына, на іх думку, захоўвае ў сучасны момант беларускі характар мовы. Але тут няма нават элементарнай логікі. Хіба можна гаварыць аб нацыянальным характары цэлага краю і зусім не прымаць у разлік яго пераважаючай мовы, якой з'яўляецца там у сапраўднасці руская мова?

Буржуазныя нацыяналісты любяць спасылацца на вучоныя аўтарытэты. У такім выпадку ім было б карысна прыслухацца да думкі віднага спецыяліста па беларускай этнаграфіі акадэміка Е. Ф. Карскага, які, цвяроза ацэньваючы рэчаіснасць, пісаў: «Гвалтоўнае прыстасаванне да яе (гэта значыць да беларускай мовы) не мела б сэнсу». (Гл. Е. Ф. Карскі. «Этнаграфічная карта беларускага племя». Петраград, 1917, стар. 1). Але буржуазныя нацыяналісты глухія ў такіх выпадках. Яны наперакор логіцы імкнучы ў што б там ні стала пераканаць усіх і, перш за ўсё, саміх сябе ў існаванні беларускай мовы і беларускай нацыянальнасці на тэрыторыі «аж да г. Белага» і «аж пад Арол».

Імкнучыся абaperціцца на працы вучоных, беларускія буржуазныя нацыяналісты не грэбуюць і фальсіфікацыяй. Узяць хоць бы пытанне пра Браншчыну. Калі верыць аўтару, то савецкі вучоны прафесар Чарных П. Я. у сваёй рабоце «Гістарычная граматыка рускай мовы» (Масква, 1954) адносіць Браншчыну «да тэрыторыі беларускай мовы». Але гэта ж яўны вымысел. Дастаткова глянуць на дыялекталагічную карту ўсходне-славянскіх моваў, дадзеную ў кнізе, каб пераканацца ў адваротным. Браншчына на ёй адзначана як паласа з гаворкамі пераходнымі ад паўднёва-велькарускіх да беларускіх. А прафесар Чарных аперіруе старымі дадзенымі, якія адносяцца да 1915 года! Кідаецца ў вочы і наступнае. Нацыяналістычныя паклёнкі лічаць за лепшае замоўчваць той факт, што віднейшыя вучоныя і сярод іх акадэмік Карскі не адносілі Бранск да тэрыторыі з беларускай мовай.

Груба скажэцца і пытанне аб Смаленшчыне. «Змагары за Крывію» ва ўвесь голас аб'яўляюць, нібы ўсе вучоныя і прытым заўсёды пацвярджалі прыналежнасць Смаленшчыны да Беларусі. Зноў хлусня! Акадэмік Карскі, напрыклад, лічыў Смаленшчыну такой паласой, дзе «беларусам даводзіцца суседзіць з велькарусамі». Ён адзначаў, што ў яго час статыстычныя дадзеныя па Смаленшчыне былі «вельмі супярэчлівыя» і не давалі магчымасці разабрацца ў пагранічных пытаннях. Карскі падкрэсліваў, што беларуская і руская мовы з'яўляюцца вельмі блізкімі мовамі, а таму паміж беларускім і рускім насельніцтвам цяжка правесці рэзкую мяжу.

Трэба заўважыць, што сучасныя даследаванні, як, напрыклад, навуковая работа прафесара Растаргуева «Гаворкі на тэрыторыі Смаленшчыны» (Масква, 1960) не пацвярджаюць вываду Карскага і некаторых іншых вучоных аб характары мовы Смаленшчыны. Растаргуеў, які многа гадоў займаўся вывучэннем гаворак Смаленшчыны, вызначае іх як «змяшаныя, з перавагай рускіх рысаў».

Добра вядома, што ў свой час Смаленск унёс пэўны ўклад у стварэнне Беларускай савецкай дзяржавы. Беларускія нацыяналісты бацьць тут адзін з неабвержных доказаў «прыналежнасці» Смаленшчыны да Беларусі. У сувязі з гэтым нельга не нагадаць наступнае. Гісторыя БССР склалася так,

УРАЧЫСТАЯ
ЦЫРЫМОНІЯ
У НЬЮ-ІОРКУ

Нашаму сябру Сайрусу Стэфану Ітану-старэйшаму споўнілася восемдзесят год. Гэта паважны ўзрост, і, калі б у Ітана было такое жаданне, ён ужо даўно мог бы пайсці на адпачынак — яго справядліва называюць адным з багачэйшых людзей Амерыкі. Але ён працягвае актыўна працаваць, прычым клопаціцца не толькі аб памнажэнні сваіх капіталаў, але і аб непамерна больш важнай справе: аб міры.

— У бліжэйшыя пяць гадоў я збіраюся зрабіць больш, чым за мінулыя восемдзесят, — заявіў ён карэспандэнту Юнай-тэд Прэс Інтэрнэйшнл. І дадаў: — У план сваіх дзейнасцяў я ўключаю паляпшэнне савецка-амерыканскіх адносін. Мы павінны навучыцца жыць з рускімі...

Іншыя не ў меру артадаксальныя людзі могуць паціснуць плячыма: «Як гэта так? Капіталіст, і раптам — за мір? Капіталізм — гэта вайна!». Так, Сайрус Ітан — капіталіст. Так, ён непасрэдна кантралюе

ПАНУ САЙРУСУ ІТАНУ

Паважны пан Ітан! Прыміце мае сардэчныя віншаванні з выпадку Вашага 80-годдзя. Савецкія людзі з вялікай павагай адносяцца да Вашай нястомнай дзейнасці ў інтарэсах усеагульнага міру, дастойна адзначанай міжнароднай Ленінскай прэміяй «За ўмацаванне міру паміж народамі». Вашы заклікі да правядзення рэалістычнай палітыкі ў міжнародных справах, да давер'я і супрацоўніцтва знаходзяцца разуменне і падтрымку ва ўсіх, хто шыра імкнецца да міру. Мы глыбока перанананы, што мірнае суіснаванне дзяржаў з розным сацыяльным ладам, развіццё эканаміч-

ных, навуковых і культурных сувязей, гарачым прыхільнікам чаго Вы з'яўляецеся, адпавядаючы жыццёвым інтарэсам савецкага і амерыканскага народаў.

Жадаю Вам моцнага здароўя, доўгіх гадоў жыцця і поспехаў у Вашай высакароднай дзейнасці, накіраванай на паляпшэнне савецка-амерыканскіх адносін, стан якіх у цяперашні час мае такое вялікае значэнне для лёсу ўсеагульнага міру.

Прашу перадаць прывітанне і найлепшыя пажаданні пані Ітан. Са шчырай павагай.

М. ХРУШЧОУ.

падпріемствы і банкі з актывам больш чым два мільярды долараў. І усё ж Ітан не хоча вайны. Наадварот, ён самым актыўным чынам змагаецца за мір, за што і быў удастоен міжнароднай Ленінскай прэміі міру.

Гэта ён дапамог многім вядомым вучоным з розных краін у 1957 годзе правесці ў сябе на радзіме, на канадскай ферме ў Пагушошы, першую сустрэчу для абмеркавання праблем, звязаных з пагрозай ядзернай вайны (з таго часу ў розных краінах свету прайшло яшчэ дзесяць такіх сустрэч, але яны

па-ранейшаму называюцца «пагушскімі» ў памяць таго, першага сходу на ферме Ітана).

Гэта ён неаднаразова прыязджаў у Маскву, каб сустрэцца з Хрушчовым, і прымаў кіраўніка Савецкага ўрада ў сябе на радзіме, у ЗША, аказваючы садзейнічанне нармалізацыі амерыкана-савецкіх адносін, у якой бачыць ключ да трывалага міру. Гэта ён гарача падтрымаў і вітаў скліканне Сусветнага кангрэсу за ўсеагульнае раззбраенне і мір ў Маскве і міжнароднай асамблеі «За мір без бомб» у Акры. Гэта ён асуджае і выкрывае падкопы сіл вайны.

Чаму ж гэты мільярдэр паводзіць сябе такім чынам? Ды таму, што ён, як і некаторыя іншыя прадстаўнікі амерыканскага капіталізму, зразумёў простую і ясную ісціну: у наш час любыя спробы вырашыць міжнародныя спрэчкі паміж дзяржавамі шляхам вайны былі б небяспечныя страшнымі вынікамі для ўсіх людзей без выключэння — рабочых, прадпрыемцаў, сялян і банкіраў.

«Незалежна ад таго, што думаюць людзі аб ладзе жыцця ў краінах іншай грамадскай сістэмы, мір адзіны і непадзельны перад тварам пагрозы тэрмаядзернай катастрофы. Тут усё мы — род чалавечы» — гэтыя мудрыя словы кіраўніка Савецкага ўрада М. С. Хрушчова, звернутыя да Сусветнага кангрэсу за ўсеагульнае раззбраенне і мір 10 ліпеня 1962 года, поўнаасцю падзяляюцца Сайрусам Ітанам і яго аднадумцамі.

Вось чаму, хоць гэты чалавек нечувана багаты, многія прадстаўнікі правячага класа

У СІДНЕІ ГАВОРАЦЬ ПА-РУСКУ

Тры тыдні назад ля гасцініцы ў Сіднеі да мяне падышоў чалавек, па-руску сказаў: «Добры дзень» — і цэлую гадзіну не адпускаў, потым: «Гаварыце, гаварыце, калі ласка». Чалавек завуць Мікалаем. Мікалай Алексін працуе ў порце грузчыкам. Магілёўскага хлопца, які ў час вайны трапіў у палон, занесла бог ведае куды. Цяпер ён плача ад таго, што нечакана чуе ў Сіднеі рускую мову. У Аўстраліі ўсе ўдзельнікі пералёту Масква — Мірны былі ў гасцях у рускага клуба. Рускія, якія жывуць у Сіднеі, збіраюцца раз у тыдзень. Мы ўбачылі ў клубе нашы газеты, нашы часопісы, плацінкі савецкіх песень, партрэты нашых хлопцаў-касманаўтаў. У Сіднеі ёсць і другі рускі клуб, дзе да гэтага часу ўсяця партрэты Мікалая II, дзе старыя да гэтага часу гавораць адзін аднаму «ваша правасхадзіцельства». У такі клуб нас запрасіць пабаяліся. У першым жа клубе на стол было пастаўлена ўсё, што можа паставіць на стол рускі чалавек, які сустракае гося. Гаварылі, спявалі песні. Міхаіл Міхайлавіч Сомаў раскажаў, як, чаму і на якіх самалётах ляціў у Антарктыду.

Вельмі хацелі чуць пра Быкоўскага і Церашкова. Я раскажаў, як усё было на касмадроме ў гэтым годзе, як засядала Дзяржаўная камісія, чым займаліся касманаўты перад палётам, якія песні спяваліся на касмадроме, з кім сябруе Быкоўскі. Я ніколі не бачыў, каб людзі з такім хваляваннем слу-

В. ПЯСКОУ.

Антарктыда, Мірны.

Злучаных Штатаў Амерыкі не хочучы знацца з ім. «Ён нікога не прадстаўляе і не карыстаецца ніякім уплывам, — нягучна гавораць яны вам, — дарэмна вы з ім сустракаецеся». Няўжо, панове добрыя? Успомніце лепш, як былі міністр гандлю Льюіс Страус быў вымушаны расстацца са сваім партфелем, калі ён зняважыў Ітана, паўтарыўшы гэту заяву ўголас, з трыбуны кангрэсу!

Ітан ёсць Ітан. Ён, вядома, далёкі ад нашай ідэалогіі і ідэяў сваім шляхам, бачачы сэнс свайго жыцця ў яшчэ большым памнажэнні накопленых за доўгае жыццё капіталаў. І яму зусім не падабаецца перспектыва, што яны могуць у адно імгненне ператварыцца ў пыл, калі выбухне ядзерная вайна.

Але Ітан не адзін. З ім многія іншыя сумленныя амерыканцы, якія зразумелі, што паляпшэнне амерыкана-савецкіх адносін — адна з важнейшых гарантыяў захавання і ўмацавання міру на зямлі.

Вось чаму савецкія людзі жадаюць сёння палымянаму прыхільніку міру Сайрусу Ітану поспехаў у высакароднай дзейнасці паляпшэння савецка-амерыканскіх адносін.

Юрый ЖУКОУ,
намеснік старшыні Савецкага камітэта абароны міру.

ПАДЗЕІ ВАЧЫМА МАСТАКОЎ

Міжнародная грамадскасць выступае супраць спроб заходнегерманскіх мілітарыстаў выкарыстаць «ядзерныя сілы НАТО» ў ролі трыянскага каня, пры дапамозе якога яны імкнуцца атрымаць ядзерную зброю.

«Нойес Дойчланд», Берлін.

Першая ступень пераадолення. Голас Масквы заклікае да новых крокаў па дарозе міру.

«Дыспетчар», Нью-Йорк.

На кані антыкамунізму. Мал. з часопіса «Нейшн», Нью-Йорк.

І РЭЧАІСНАСЦЬ

што яе ўтварэнне праходзіла практычна пад кіраўніцтвам Паўночна-Заходняга абласнога камітэта РКП (б), месцазнаходжаннем якога быў Смаленск. Гэта тлумачылася тым, што тагачасны Паўночна-Заходні абласны камітэт партыі распаўсюджваў сваю дзейнасць і на тэрыторыю Беларусі, таму што асобнай беларускай камуністычнай партыйнай арганізацыі тады не было.

Цэнтральны Камітэт Расійскай Камуністычнай партыі і асабіста Ул. І. Ленін удзялялі вялікую ўвагу пытання стварэння БССР і давалі Паўночна-Заходняму абласнаму камітэту непасрэднае ўказанне наконт гэтага.

Утварэнне БССР было звязана з некаторымі цяжкасцямі. У прыватнасці, не зусім было зразумелым пытанне аб граніцах новай рэспублікі. Кіруючыся прынцыпам пралетарскага інтэрнацыяналізму, Цэнтральны Камітэт РКП (б) адобрыў дакумент «Умовы ўтварэння БССР», выпрацаваны на нарадзе партыйных і савецкіх работнікаў Паўночна-Заходняй вобласці ў снежні 1918 года. У ім гаварылася: «У склад рэспублікі ўваходзяць губерні: Гродзенская, Мінская, Магілёўская, Віцебская і Смаленская (апошняя спрэчная: па меркаванню мясцовых таварышаў)». Такім чынам, самай Смаленшчыне належала вырашаць пытанне аб яе знаходжанні ў складзе Беларусі або Расійскай Федэрацыі. Так у сапраўднасці абсталая справа.

Буржуазныя нацыяналістычныя дзеячы, якія жывуць інтарэсамі эксплуатацыйнага грамадства, варожа адносяцца да прагрэсіўнага працэсу збліжэння нацый

у СССР. Ім не падабаецца, што межы паміж рэспублікамі ў СССР усё больш трацяць сваё былое значэнне. І гэта адбываецца з-за таго, што ў Краіне Саветаў усе нацыі раўнапраўныя, іх жыццё будзеца на адзінай сацыялістычнай аснове, якая не раз'ядноўвае, а аднае савецкіх людзей.

У кожнай нацыянальнай рэспубліцы, вялікай і малой, сумесна жывуць і дружна працуюць людзі многіх нацыянальнасцей. Гэта адносіцца і да Беларусі. Не лічачы саміх беларусаў, у ёй жывуць грамадзяне 12 нацыянальнасцей, у прыватнасці: украінцы, рускія, літоўцы, латышы, татары і іншыя. У сваю чаргу, каля 18 працэнтаў усіх беларусаў СССР жыве ў іншых нацыянальных рэспубліках: у Маскоўскай і Калінінградскай абласцях РСФСР, Карэльскай АССР, Данецкай вобласці Украінскай ССР Тлумачыцца гэта тым, што ўсе рэспублікі СССР у сваіх і агульных інтарэсах пастаянна аб'ядноўваюць і ўзгадняюць працоўныя намаганні і абменьваюцца кадрамі. Новыя прамысловыя цэнтры ў нашай краіне, як правіла, ствараюцца сумесна рабочымі розных нацыянальнасцей. Савецкія людзі разам адкрываюць і распрацоўваюць прыродныя багаці, асвойваюць новыя землі.

Факты, якія сведчаць аб збліжэнні нацый, узмацненні іх сувязей, наводзяць буржуазных нацыяналістаў, якія пшучуць, на «пэсымістычныя думкі». Але савецкія людзі, якой бы нацыянальнасці яны ні былі, не бачаць у гэтым рашуча нічога пэсымістычнага. Яны з вялікім аптымізмам глядзяць у будучыню, ім чужыя нацыянальныя бар'еры.

Новая Праграма КПСС, аб якой ведае ўвесь свет, абвясціла ўступленне СССР у перыяд разгоруўтага будаўніцтва камунізму. Гэта азначае новы этап у развіцці нацыянальных адносін у нашай краіне. Для яго характэрна далейшае збліжэнне нацый і дасягненне іх поўнага адзінства. І ў сувязі з гэтым недарэчна і бездапаможна выглядаюць намаганні беларускіх нацыяналістаў, якія, шукаючы апоры ў сваёй старажытнасці, з дапамогай сваёй хваравітай фантазіі спрабуюць прад'явіць яўна фіктыўны іск вялікай садружнасці нацый — Саюзу ССР.

В. ПРОХАРАУ,
аспірант Мінскага
педагагічнага інстытута
Імя Горкага.

ТРАГЕДЫЯ ў Атрактыўным Акіяне

НОЧ пад Новы год на ўзбярэжжы Атлантычнага акіяна бушаваў дзесяці-бальны шторм. Вецер выў, як тысяча д'яблаў. Дванаццаці-метровыя хвалі перакатваліся цераз радыёрубку самотнага маяка.

— Тысяча чарцей! — прамармытаў дзяжурны радыст Джэк Сміт-і-Весан. — Не хацеў бы я апынуцца ў адкрытым моры ў такую ноч.

І раптам (у калядных апавяданнях усё бывае раптам) ён пачуў сігнал бедства.

— SOS! SOS! — неслася з эфіру.

— Стаўлю сто супраць дзесяці, што камусьці прыходзіцца тут! — усклікнуў Джэк і, адставіўшы ў бок педаніты кактэйль «Крывавал Мэры», кінуўся да радыё...

ЧАТЫРМА гадзінамі раней паставы Біл Бобкінс, які друмаў на набярэжнай прыморскага горада, быў разбуджаны гучнымі да непрыстойнасці галасамі.

Як ён дакладваў пазней у паліцэйскім участку, з васьмі падвышаных фігур адна, на яго думку, была жаночай. Вясёлая кампанія перасекла набярэжную і ступіла на лёд.

— Эй, вы! — крыкнуў Біл. — Хочаце трапіць рыбам на вячэру? Лёд не моцны. Дзьме цёплы вецер.

— Мы ўжо дваццаць год ходзім на экзылі па такім лёдзе, — не без нахабства адказалі тыя і, дружна заспяваюшы.

У Валіжы дождж ідзе, А ў Віцебску слізка... — ступілі на самы край. Не паспеў Біл Бобкінс вокам міргнуць, як льдзіна пад парывам ветру адкалолася і паплыла ў бок адкрытага акіяну...

АДЫЕСТАНЦЫ Я «Маяк» слухае! Лія апарата дзяжурны Сміт-і-Весан. Хто вы такі? Дзе церпіце бедства?

— Мы — цвет беларускай эміграцыі на экзылі. Знаходзімся на крызе. Трапілі ў цёплую плынь. Крыга растае. Просім дапамогі. Звяжыцеся з нашым урадам...

— Эй, на крызе! Урад адказвае, што фонд дапамогі на прайшоўшы год вы ўжо з'елі.

— Паважаны Сміт-і-Весан! Мы ж загінем! Ратуйце нашы душы!

— Магу даць параду ад сябе. Вашым курсам ідзе савецкі чыслаход «Беларусь». Паспрабуйце звязацца з экіпажам. Наколькі я разумею, гэтыя хлопцы — вашы землякі. Я лічу, што вам здарава пашанцавала. Хэло, хэло, на крызе! Чаму вы змоўклі? Што здарылася?...

Сямёра на крызе, не лічачы Наталлі

ТОРМ бушаваў. Вецер па-ранейшаму выў на тысячу галасоў, і толькі на крызе панавала ледзіное маўчанне. Васьмёра бегунаў з жахам глядзелі адзін на аднаго. Раптам да неба ўзніёся нечалавечы крык:

на аднаго. Раптам да неба ўзніёся нечалавечы крык:

Мал. Г. Бурачэўскага.

«ДРУЖБА З РАСІЯЙ — О'КЭЙ!»

Брыгадзір суднаборшчыкаў ленынградскага Балтыйскага завода Герой Сацыялістычнай Працы В. А. Смірною нядаўна вярнуўся з ЗША, куды ён ездзіў у складзе групы грамадскіх дзеячоў, членаў Інстытута савецка-амерыканскіх адносін. В. А. Смірною па просьбе карэспандэнта АДН В. Сцяпанавы падзяліўся сваімі ўражаннямі.

...Тры тыдні правяла наша група ў ЗША. Мы наведалі Нью-Йорк, Вашынгтон, Чыкага, Кліўленд, Сан-Францыска і Лос-Анжэлэс. У кожным з пералічаных гарадоў выступалі на прэсканферэнцыях, адказвалі на тысячы «як» і «чаму», удзельнічалі ў гарачых спрэчках. А ў спрэчках, як вядома, нараджаецца ісціна, і мы кожны раз былі шчаслівыя, калі удавалася рассяець у амерыканцаў няправільнае ўяўленне аб Краіне Саветаў. Нашы думкі ў многім, натуральна, адрозніваліся, але выходзіліся ў адным: вайна ў век атама — вар'яцтва, таму на зямлі павінен панавец мір. Расказаў пра паездку на буйны завод электрзава-

— Браткі, а ці ж захочуць яны нас ратаваць?

Раздаліся дружныя стогны, плач і лямант.

— Каб я магла ведаць, што так будзе, я б ніколі-ніколі не пісала «Гімі паліцэйскім», — ціха сказытала Наталля Арсеньева. — І не хадзіла б харчаватца ў нямецкую афіцэрскую сталожку. І не любіла б мужа-паліцаю...

— І я ніколі б, — галасіў Юрка Віцьбіч, — не лізаў бы языком фашысцкія боты. Я не дэзерціраваў бы ў першы ж дзень вайны. Не хваліў бы Гітлера і яго «новы парадак». Не заклаў бы зішчаць партызан...

Першы ўзяў сябе ў рукі спадар Абрамчык.

— Панове, даволі «плачу над Гудзонам», — сказаў ён. — Абыркуюем становішча мужа, як і належыць вызвольным змагарам. Я асабова не бачу прычын дзеля такой панікі. Не ўсе ж з нас заплілі сябе супрацоўніцтвам з акупантамі. Я, напрыклад, нават не быў тады ў Беларусі.

Гучны лямант незадавальнення быў яму адказам.

— Ты што, лепшы за нас? — выкрыкнуў Юрка Віцьбіч, ускліваючы і выпіраючы вочы істужкай ад наталлінага вянка. — А чым твая «Раніца», якая выходзіла ў Берліне, адрознівалася ад нашай «Беларускай газеты» і «Новага шляху»? Я піў з немцамі і паліцэйскімі, і ты піў з імі. Памятаеш, калі прыязджаў у Раданшчыцы ў госці да свайго пляменніка паліцай Міколы?

— Я не вас меў на ўвазе, спадар Віцьбіч, — суха адказаў Абрамчык. — Я меў на ўвазе спадара Радаслава Астроўскага. Рада, якую ён узначальваў, так моцна скампраметавала сябе ў час акупацыі...

— А ці ж не на сродкі рады ты атрымліваў адукацыю ў Парыжы? — немым голасам закрычаў Астроўскі. — У мяне захаваліся распіскі, дакументы...

Тут ён захлынуўся пенай ад чарговага дзевятага валу. Абрамчык выкарыстаў паўзу:

— Захавалася маса фатаграфій гэтага чалавека на трыбунах побач з эсэсаўцамі і іншымі сур'ёзнымі дакументамі. Ці не лепш нам перасадзіць яго на якую-небудзь сустрэчную льдзіну ці проста пусціць уплаў, а потым ужо звязвацца з цеплаходам?

Гэта думка ўсім прыйшла да спадабы.

— На маіх руках няма крыві! — адкашляўшыся, усклікнуў Астроўскі. — Вунь жа сядзяць Мярляк і Рыжы-Рыскі! Яны сваімі рукамі стралялі, вешалі, палілі... Пусціце іх уплаў!

— Мне дзіўна слухаць вас, — запярэчыў Рыжы-Рыскі. — Калі я і застрэліў сяго-таго ў Латыголі, дык у каго ў маладосці не было грахоў? Ці ж я іх не замаліў, служачы на ніве боскіх спраў? Ці ж я зараз сам не адпускаю грахі другім людзям? Я без

пяці мінут святы. Аб гэтым піша экзыльная прэса.

— Вы маеце рацыю, святы айцец! — згадзіўся з ім Абрамчык. — Падумаіце самі, спадары, колькі маглі забіць Мярляк і Рыжы-Рыскі? Ну, дваццаць, ну, трыццаць, ну, сто чалавек. А вы ж, спадар Астроўскі, былі ў вялікім начальстве. Не без вашай дапамогі было зішчана больш двух мільянаў беларусаў...

— Братокі! Станкевіч, Кушаль! — залемантаваў Астроўскі, працягваючы да іх рукі. — Мы ж так дружна працавалі з вамі ў гэты час. Раствумацце ім: інакш нельга было, немцы нікога дарам не кармілі... Стась! Гэта ж пры табе на Барысаўчыне палілі жывымі людзей разам з вёскамі. Гэта ж пры табе ў час блакад у балогах гінулі сотні жанчын і дзяцей. Гэта ж ты разам з нямецкімі афіцэрамі камандаваў расстрэлам яўрэйскага гета! А ты, Франусь, ці не экзаменаваў паліцэйскіх, якіх пасылаў на службу ў канцлагеры ў Трасцінец, Азарычы, Дамачова, Арэхі? Ці не твае гадзінны зішчальнікі вязняў у Калдычове? Ці ж не яны ўспаміналі цябе на ядаўнім Баранавіцкім працэсе? Чаму ты маўчыш?

— Спадары, — адказаў Кушаль, — я наогул не разумею ні вашай стратэгіі, ні вашай тактыкі. Вас усіх хвалюе адно: ці захочуць яны нас ратаваць? А я думаю аб іншым: а раптам яны выратуюць нас? Уявіце сабе лаву падсудных, тысячы сведкаў, натоўп пад вокнамі суда... Наталля, у цябе вочы маладзейшыя, паглядзі, мне здаецца, на гарызонце ўжо відаць чыслаход...

— Карацей, спадары! — перапыніў яго Станкевіч. — Астроўскага, канешне, можна і ўтаніць — страта невялікая... Але не ў гэтым справа. Да таго ж нам зараз патрэбна кожная пара рук. Кладзіцеся, спадары, жыватамі на льдзіну ды грабіце абедзвюма рукамі як найдалей ад курсу савецкага карабля.

— Як жа мы дажыліся да таго, — зноў заскавытала Наталля, — што сустрача з землякамі для нас страшней за шторм?

— І няўжо мы загінем, не сустраўшы які-небудзь іншы карабель? — загаласіў Юрка Віцьбіч.

— Напрыклад, Ізраільскі, — змрочна падаў голас Мярляк.

— Лепш «лягучы галандзец»! — закрычаў не сваім голасам Станкевіч. — Елуп, знайшоў час для жартаў! Уперад, раз-два, раз-два! А крыга раставала...

ЭПІЛОГ

РАЗ паўгадзіны да месяца, дзе адбываліся апісаныя вышэй падзеі, падышоў чыслаход. Вакол расцілаўся чысты безбарэжны акіян. Шторм сціхаў. Займалася

світанне повага дня.

I. ВІТАСВЕТ.

Фотазьюд К. Якубовіча.

НАШ АДРАС
Мінск, Ленінскі праспект, 77,
Дом друку.
Рэдакцыя газеты
«Гелас Радзімы».

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

КАЛЯДНАЕ АПАВДАННЕ